

**YAŞ MEYVE SEBZE SEKTÖRÜ
AÇISINDAN
RUSYA FEDERASYONU**

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

Ar-Ge Şubesi

Nisan 2020

İçindekiler

ÜLKE PROFİLİ	1
GENEL BİLGİLER.....	1
Coğrafi Konum.....	1
Siyasi ve İdari Yapı	2
Nüfus ve İstihdam	2
Doğal Kaynaklar ve Çevre	3
GENEL EKONOMİK BİLGİLER.....	4
Ekonomik Yapı	4
Ekonomi Politikaları	6
Gerçekleştirilen Yapısal Reformlar.....	8
Bürokrasinin Azaltılması.....	9
Özelleştirme	9
DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	10
Dış Ticaret	10
Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler	10
Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler.....	11
Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler	11
Başlıca İthal Edilen Ürünler.....	12
TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	13
Türkiye'nin Başlıca İhraç Ettiği Ürünler	13
Türkiye'nin Başlıca İthal Ettiği Ürünler	13
İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller	14
Ruble ile Ticaret	16
Rusya Federasyonu-Türkiye Basitleştirilmiş Gümrük Hattı Uygulaması.....	16
Rusya Federasyonu-Türkiye Basitleştirilmiş Gümrük Hattı Uygulaması.....	18
RUSYA FEDERASYONU YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI	19
Yaş Meyve Sebze Dış Ticareti	19
Başlıca Yaş Meyve Sebze İthal Edilen Ülkeler	19
Başlıca İthal Edilen Yaş Meyve Sebze Ürünleri	20
Türkiye'nin İhraç Ettiği Yaş Meyve Sebze Ürünleri	21
UYMSİB'in İhraç Ettiği Ürünler	22
PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	23
Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	23
Dağıtım ve Satış Kanalları	23

Perakendecilik	24
Perakende Kuruluşları	25
Elektronik Ticaret.....	26
Tüketici Tercihleri.....	26
Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler.....	27
Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri.....	29
Taşımacılık Maliyetleri	29
PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	30
Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler	30
Pasaport ve Vize İşlemleri.....	30
Resmi Tatil Günleri ve Çalışma Saatleri.....	31
DIŞ TİCARET POLİTİKASI ve VERGİLER	32
Dış Ticaret Politikası	32
Bavul Ticareti	33
Avrasya Ekonomik Birliği	33
İthalat Rejimi	34
İhracat Rejimi	34
İthalatta Uygulanan Vergiler	34
Gümrük Vergisi Dışındaki Vergiler	35
Preferans Sistemi (GPS).....	36
Dış Ticarete Standardizasyon Uygulamaları.....	38
Karantina Belgesi	39
POTANSİYEL SEKTÖRLER	40
COVID – 19 GELİŞMELERİ	47
Covid-19 Salgını Nedeniyle Alınan Önlemler	47
Ekonomik Destekler.....	48
Geleceğe Dönük Beklentiler	49
KAYNAKÇA	50

ÜLKE PROFİLİ

GSYİH (Milyon \$): 1,562 (2017, EIU Tahmini)

KBGSYİH (\$): 10,574 (2017, IMF Tahmini)

BÜYÜME ORANI: %1,8 (2017, EIU Tahmini)

NÜFUS: 147 Milyon (2017)

YÜZÖLÇÜMÜ (km²): 17.075.540

BAŞKENT: Moskova

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3 605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1 313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6 846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3 441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1 576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Ülke geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozaigine sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır.

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar'a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları'na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çoğu yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir.

Başkent Moskova'da en sıcak ay Temmuz olup, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz ayında ortalama 13-23 °C. Kentteki en soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama sıcaklıklar en düşük -16 °C ve en yüksek -9 °C. En yağışlı ay Temmuz ayı olup, en az yağış görülen ay ise Mart'tır.

Siyasi ve İdari Yapı

İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya Federasyonu çeşitli federal yapılardan oluşmaktadır. Bu federal yapılar hukuki açıdan eşit birimler sayılmakta olup, aşağıdaki gibi sıralanabilir: 21 Cumhuriyet (ya da Federe Cumhuriyet), 46 Oblast (Rusya'nın bölgeleri; il), 9 Kray (büyük il), 2 Federal kent yönetimi (Moskova ve St. Petersburg), 1 Özerk Oblast (özerk il/Yahudi Özerk Oblastı), 4 Özerk Okrug (küçük özerk İl). Bütün bu federal birimler 9 büyük Federal Okrug (çevre) birimi içine alınıp, bu yerlere bağlanmışlardır. Rusya Federasyonu'na bağlı 21 cumhuriyetin her birinin kendi ayrı anayasası ve devlet başkanı (President) vardır. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi Devlet Başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir.

Nüfus ve İstihdam

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. 2002-2006 yılları arasında nüfusta yıllık ortalama % 0,5 oranında daralma gerçekleşmiştir. Dünya Bankası tarafından 2005 yılında yayınlanan bir çalışmaya göre nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun % 30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in ülke nüfusuna yönelik öngörülleri çok daha karamsardır. 146,5 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir.

Nüfustaki düşüş, geçiş sürecinin yarattığı olumsuz etkilerle artsa da yalnızca bir komünizm sonrası dönem olgusu değildir. Ölüm oranları 1960'larda 11-20 yaş grubu haricindeki tüm yaş gruplarında yükselme eğilimi göstermeye başlamıştır. Ölüm oranlarındaki bu negatif eğilim 1990'larda daha da belirgin hale gelmiştir. 1990'lı yıllarda ölüm oranları ve yeni doğan ölümleri hızla artmıştır. Ölüm oranlarındaki söz konusu yükseliş çevresel faktörlerdeki olumsuzluklar, kötü yaşam koşulları ve sağlık sistemindeki bozulmadan

kaynaklanmıştır. Alkol ve sigaranın fazla tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur. Sonuç olarak Rus kadınının ortalama yaşam süresi Rus erkeğinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir.

Erkek nüfusun ortalama yaşam süresindeki ciddi kısalmaya rağmen Rusya yaşlanan bir nüfusa sahiptir. Emeklilik yaşı kadınlar için 55, erkekler için ise 60. Bununla beraber yüksek işsizlik nedeni ile çalışan nüfus emeklilik yaşından çok daha önce emekliliğe yönlendirilmektedir. Mevcut emeklilik sisteminin yaşlanan nüfus nedeni ile yetersiz kalacağı düşünülmektedir. Bu nedenle 2002 yılında bir reform paketi uygulamaya konmuştur. Ancak reform paketi ile uygulanmaya başlanan özel finansal kurumların emeklilik fonlarını yönetmesi halk arasında yeterince kabul görmemiştir.

Ortalama ücretler bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Ülke genelinde ortalama ücret düzeyi yaklaşık 30.225 Ruble. Asgari ücret de bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Ülke genelinde asgari ücret ortalaması 6.000 Rubledir. Ortalama emekli aylığı ise yaklaşık 12.000 Rubledir.

Okuryazarlık oranı % 99,9 olan Rusya’da eğitim harcamalarının GSYİH’ya oranı yaklaşık % 5.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Rusya, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarının yanı sıra, kömür, alüminyum, bakır, demir, elmas, altın, gümüş maden kaynakları ve ormancılık ürünleri ile dünya ham madde ihracatında önde gelen ülkelerden biridir. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların üretimi Sovyetler Birliği’nin dağılmasından bu yana artış göstermiştir. Ayrıca dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik alanlarda verimlilik artmış olup, çevre kirliliği konusundaki önlemler de artırılmıştır. Ancak Sovyet döneminin hızlı sanayileşme sürecinden miras kalan çevre problemleri görüldüğünden daha fazla sorun teşkil etmektedir. Başlıca sanayi bölgelerindeki hava ve su kirliliği, tarımsal alanların azalması ve toprak verimliliğindeki düşüş, ormanların özellikle Sovyet dönemi süresince yok edilmesi başlıca çevre sorunlarıdır. Ülkedeki enerji santralleri yeterince denetlenmediği için yüksek miktarda toksik atık üretmekte ve hava kirliliğine neden olmaktadır.

Ülkenin petrol ve doğal gaz sanayisi de çevre standartlarının yeterince uygulanmaması nedeni ile önemli miktarda kirliliğe neden olmaktadır. Çeçenistan’da yasadışı petrol üretimi ve rafine edilmesi sonucunda büyük miktarlarda petrol toprağa sızarak çevre örgütlerinin tepkisine neden olmuştur. Çevre örgütlerinin zaten kirlenmiş durumda olan Hazar Denizi’ne petrol dökülmesi endişeleri bulunmaktadır.

Rusya’nın uluslararası çevre standartlarını kabul etme yolunda hareket etmesine rağmen Sibiry bölgesinde hidrokarbon üretimine başlanması halinde başta dünyanın en büyük ve en derin taze su deposu olan Baykal Gölü olmak üzere bölgede çevrenin zarar göreceğine ilişkin endişeler bulunmaktadır.

Sivil ve askeri nükleer atıklar da çevre sorunlarına neden olmaktadır. Ülkenin birkaç bölgesinde radyoaktif kirlilik tespit edilmiştir.

GENEL EKONOMİK BİLGİLER

Ekonomik Yapı

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya’nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatları ve elverişli ticaret hadlerinin ülkenin son yıllarda sağladığı güçlü büyümenin itici gücü olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun nedeni “Dutch Disease-Hollanda Sendromu” olarak adlandırılan durumdur. Aşırı değerlenmiş döviz kuru doğal kaynak dışı sektörlerde büyümeyi olumsuz etkilemektedir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sovyet döneminde uygulanan merkezi planlama nedeniyle tüketim malları ve hizmet sektörlerinin göz ardı edilmesi söz konusu sektörlerin 1990’lı yıllar boyunca önemli büyüme

göstermesine neden olmuştur. Resmi verilere göre hizmet sektörünün GSYİH'daki payı 1990'larda %36'nın altında iken, 1995'ten bu yana %55 ve % 60 arasında olmuştur. Bununla birlikte hizmet ve sanayi sektörü verileri transfer fiyatlandırması uygulamaları nedeni ile gerçekleri tam olarak yansıtmamaktadır. Transfer fiyatlandırması ülkedeki petrol şirketlerinin düşük vergi uygulaması olan bölgelerde tamamı kendilerine ait olmak üzere kurdukları şubelerine ucuz fiyatlardan satış yaptıkları yaygın bir uygulamadır. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir ticari kuruluş olarak kaydettirilen bu şubeler, petrol ya da gazı pazar fiyatlarından satmakta ve büyük kar elde etmektedir.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınai üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sınai işletmelerin hakimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'dan aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Büyük işletmeler, yüksek düzeyde seyreden uluslararası petrol ve metal fiyatları ve bununla birlikte Ruble'deki devalüasyon nedeniyle ortaya çıkan girdi maliyetlerindeki düşüş sayesinde elde ettikleri yüksek karlardan istifade ederek otomotiv gibi sektörlerde gerçek değerinin çok altında fiyatlardan varlıklar edinmiştir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibiry ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır. Sovyet planlamacıların ölçek ekonomisinin faydalarından yararlanmak üzere yürüttükleri politikalar neticesinde bir büyük işletme ya da bir grup işletme belirli bir kentin ya da bölgenin tüm yerel ekonomisinin temelini oluşturmuştur. Bu durum, işsizlik yardım programlarının da bulunmaması ile birlikte iflas eden işletmelerin kapatılmasını güç bir siyasi karar haline getirmiştir.

Ekonomi Politikaları

Rusya, komünizm sonrası dönemde ekonomik anlamda ciddi bir çöküntü ile karşı karşıya kalmıştır. Reel GSYİH 1991 yılında yaklaşık %12 oranında gerilemiş, bütçe açığı GSYİH'nın %26 sına kadar çıkmıştır. Komünist ekonominin çökmesi ile birlikte enflasyon üç haneli rakamlara yükselmiştir. Bu çöküntünün altında belli başlı yapısal sorunlar bulunmaktadır:

- Eski Doğu Avrupa pazarlarının Doğu Blokunun dağılması ile birlikte çözülmesi ve bunun sonucunda arz zincirinin bozulması,
- Mali yardımların kesilmesi nedeni ile tarım sektöründe ortaya çıkan kriz,
- Kumanda ekonomisi kurallarının, pazar ekonomisi kuralları uygulanmaya başlanmadan terk edilmesi vb.

1992 yılında pazar ekonomisinin mümkün olduğunca hızla inşa edilebilmesi için bir ekonomik program tasarlanmıştır. Ancak üretimdeki düşüş, mali dengesizliklerdeki genişleme ve yapısal reformlardaki yavaş ilerlemenin önüne yeterince geçilememiştir. 1994 yılında Merkez Bankası tarafından IMF desteği ile sıkı para politikası uygulaması başlatılmış ve enflasyonla mücadeleyle dönük bir bütçe kabul edilmiştir.

Üç haneli enflasyonla uzun yıllar süren mücadele sonunda Rusya, 1995 yılında belirli ölçüde bir makro ekonomik istikrar sağlamış olup, bunu 1998 yılı ortalarına dek sürdürmeyi başarmıştır.

1997-98 döneminde Rusya'nın başlıca ihraç mallarının fiyatlarındaki düşüş ve Asya krizinin sonucunda yatırımcıların gelişen pazarlara yatırımlarda çekimser kalmaları Rus ekonomisi üzerinde güçlü bir dış şok etkisi yaratmıştır. Söz konusu dışsal şok, hızla artan borçlardan ve mikro düzeyde yapısal değişikliklerin eksikliğinden kaynaklanan ekonomik sorunları daha da şiddetlendirmiştir. Sonuç olarak Ruble'nin devalüasyonu ve iç borçların ödenememesi ile karşı karşıya kalınmıştır. Ağustos 1998'de çok ciddi bir ekonomik kriz başlamıştır. Kriz öncesinde 1 \$: 6,3 Ruble iken, kriz sonrasında 1 \$: 20 Rubleye ulaşmıştır. Enflasyon belirgin şekilde yükselmiş, 1998 yılı sonu itibarı ile %85 e ulaşmıştır. 1998 yılında ayarlanabilir sabit kurdan, dalgalı döviz kuru sistemine geçilmiştir.

Kriz sonrasında alınan önlemlere izleyen dönemlerde değişen hükümetler de bağlı kalmıştır. İhracattan elde edilen gelirler Ruble'nin değerinin düşmesi neticesinde artış göstermiş ve pek çok sektör devalüasyonun sağladığı bu avantajdan yararlanarak ihracata yönelmiştir. 2000 yılı sonu itibarı ile enflasyon %20'ye gerilemiştir. Enflasyondaki düşüş eğilimi izleyen yıllarda da devam etmiş olup, 2007 yılı başı itibarı ile %7'nin biraz üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak bundan sonraki dönemde aşırı yüksek düzeyde seyreden enerji fiyatları, para arzındaki artış ve küresel gıda fiyatlarından dolayı enflasyonda yeniden bir yükseliş baş göstermiştir.

Kriz sonrasında kamu maliyesi de dikkate değer bir gelişme göstermiştir. Bu gelişme, petrol sektöründen elde edilen beklenenin üzerinde kazancı yansıtmakla birlikte aynı zamanda toplanan vergilerde artış olduğunu ve harcamaların daha iyi denetlendiğini göstermektedir.

Hükümet 2004 yılı başında yüksek petrol fiyatları döneminde artan vergi gelirlerinden tasarruf etmek üzere bir İstikrar Fonu kurmuştur. Şubat 2008'de İstikrar Fonu, Rezerv Fonu ve Ulusal Refah Fonu olarak iki ayrı fona bölünmüştür. Rezerv Fonu, İstikrar Fonu'nun devamı niteliğinde olup, petrol fiyatlarında bir düşüş olması halinde bütçede meydana gelebilecek bir sıkıntı karşısında rezerv sağlamayı hedeflemektedir. Ulusal Refah Fonu, emeklilik fonu açığının kapatılması ve diğer belirli federal projelerin finansmanı için çalıştırılmaktadır. 2010 yılındaki yangınlar sırasında bu fonlardan büyük çaplı harcamalar yapılmıştır.

Rusya'nın karmaşık ve külfetli vergi sistemi yatırımlar ve büyüme önünde önemli bir engel teşkil etmiştir. Vergi reformu, uzun yıllar boyunca sürekli gündemde olmuş, ancak ciddi anlamda ilerleme Vladimir Putin başkanlığında sağlanabilmiştir.

2001 yılından bu yana gerçekleştirilen başlıca reformlar şöyledir:

- %13 oranında kişisel gelir vergisi uygulaması,
- Çeşitli sosyal resim ve harçların yerine birleşik, yüksek ölçüde regresif sosyal vergi uygulaması,
- En yüksek kurumlar vergisi oranının %35'ten %24'e düşürülmesi ve aynı zamanda çok sayıdaki yasal boşluğun ortadan kaldırılması,
- Kurumlar vergisi oranının daha sonra, 2009 yılında % 24'ten % 20'ye düşürülmesi,
- Muntazam ticari harcamalarda muafiyet koşullarının iyileştirilmesi,
- Petrol sektörü ve küçük işletmelere kolaylıklar sağlanması,

- Standart KDV oranının %20'den %18'e düşürülmesi.

Gerçekleştirilen Yapısal Reformlar

Vergi Reformu

Kişisel gelir vergisi oranı %13'e düşürülmüştür. Çeşitli sosyal resim ve harçlar yerine birleşik sosyal vergi uygulaması başlatılmıştır. Kurumlar vergisi aamalı olarak %35'ten %20'ye düşürülmüş ve kurumlar vergisi işlemleri kolaylaştırılmıştır. KDV oranı %20'den %18'e düşürülmüş olup, daha da düşürülmesi yönünde tartışmalar devam etmektedir.

Toprak Reformu

Toprak kanunu kentsel ve ticari arazilerin özel mülkiyetine ve ticaretine müsaade etmektedir. Rus vatandaşlarının tarımsal arazi alıp satmasına izin verilirken, yabancıların tarımsal arazileri yalnızca 49 yıllığına kiralamalarına izin verilmektedir.

İcra-İflas Reformu

İcra-iflas yasası firmaları 1990'larda yaygın olan sahte iflas işlemlerinden korumak üzere yeniden düzenlenmiştir.

Kurumsal Yönetim Reformu

Anonim şirketlerle ilgili yasalar azınlık hisse sahiplerinin haklarının daha iyi korunmasının sağlanması için değiştirilmiştir.

Yargı Reformu

Yargıçların daha bağımsız ve daha sorumlu hale getirilmelerini teminen yeni kurallar kabul edilmiştir.

Emeklilik Reformu

2002 yılında emeklilik provizyonlarının yükünün devletten çalışanlara transfer edilmesi amacı ile yeni bir emeklilik sistemi başlatılmıştır. 2006 yılı itibarı ile yaklaşık 60 özel emeklilik fonu ortaya çıkmıştır. Ancak Rus çalışanların yalnızca %4'ü emeklilik birikimlerini Devlet Emeklilik Fonundan özel şirketlere kaydırmıştır.

Bürokrasinin Azaltılması

Kayıt ve izin şartları önemli  l de kolaylaştırılmış, firmaların yasal denetim sayısında da indirimle gidilmiştir. Bununla birlikte yeni düzenlemelere aykırı olarak yerel otoritelerin zaman zaman ani denetimlerde bulundukları gözlenmektedir.

Rusya'nın kalkınma vizyonuna dönük olarak "Strateji 2020" adı altında çeşitli sektörlerin (ilaç, otomotiv, hafif sanayi v.b.) geliştirilmesine yönelik stratejileri kapsayan bir plan 2008 yılı şubat ayında V. Putin tarafından ilan edilmiştir. "Strateji 2020"  lkenin 2020 yılına kadar % 6-7 oranında sürdürülebilir büyüme kaydetmesini ve enflasyonu % 3 seviyelerine çekerek dünyanın ilk 5 ya da 6 ekonomisi içerisine girmesini hedeflemektedir. Plan, 2008 yılı başlarında kabul edilmiş, takip eden dönemde, küresel mali kriz baş göstermiştir. Bu nedenle 2020 hedeflerinden sapma olması muhtemeldir.

Özelleştirme

Özelleştirme süreci Rus ekonomisinde de diğer geçiş ekonomilerinde olduğu gibi hızla ilerlemiş, ancak diğer ekonomilere göre daha düzensiz seyretmiştir. 1998 yılından itibaren yavaşlama gözlense de özelleştirmeler çok daha şeffaf ve adil y r t lmeye başlanmıştır.

Hükümet 2010 yılı Ekim ayında büyük bir  zelleştirme Programı'nı onaylamıştır. Program, 6.467 adet kamu hisseli işletmeden yaklaşık 1.000'indeki 60 milyar Dolarlık kamu hissesinin satışına imkan sağlamaktadır. Özelleştirme ihalelerinde yabancı yatırımcıların katılımları sınırlı düzeyde kalmaktadır.

2016 yılı Ekim ayında, Rus petrol şirketi Rosneft, ülkenin önde gelen petrol şirketlerinden Bashneft'in yüzde 50,08'ini, 5,2 milyar dolara satın almıştır.

Aralık 2016'da, Rosneft'in % 19,5'lik hissesinin, İngiltere-İsviçre ortaklığı Glencore ve Katar Devlet Fonu konsorsiyumuna, 10,5 milyar Euro (11,3 milyar Dolar) karşılığında satıldığı bildirilmiştir.

DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Dış Ticaret

(1000 \$)	2017	2018	2019	2018-2019 Değişim
İthalat	226.966.395	238.151.375	243.780.553	2,36%
İhracat	357.083.135	449.347.157	422.777.167	-5,91%
Hacim	584.049.530	687.498.532	666.557.720	-3,05%
Denge	130.116.740	211.195.782	178.996.614	-15,25%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Çin	38.922.044	56.040.503	56.791.577	1,34%	13,43%
2	Hollanda	35.611.335	43.470.987	44.788.952	3,03%	10,59%
3	Almanya	25.747.379	34.096.334	28.049.481	-17,73%	6,63%
4	Türkiye	18.220.741	21.345.044	21.063.254	-1,32%	4,98%
5	Belarus	18.424.583	21.819.797	20.544.970	-5,84%	4,86%
6	Güney Kore	12.345.338	17.832.181	16.357.313	-8,27%	3,87%
7	İtalya	13.838.765	16.405.936	14.341.995	-12,58%	3,39%
8	Kazakistan	12.323.913	12.923.333	14.050.846	8,72%	3,32%
9	Birleşik Krallık	8.746.712	9.769.710	13.272.051	35,85%	3,14%
10	ABD	10.735.054	12.534.204	13.189.312	5,23%	3,12%
11	Polonya	11.577.653	16.540.213	12.448.718	-24,74%	2,94%
12	Japonya	10.500.532	12.453.419	11.353.033	-8,84%	2,69%
13	Finlandiya	8.641.739	11.372.605	10.080.744	-11,36%	2,38%
14	Hindistan	6.455.535	7.752.309	7.308.101	-5,73%	1,73%
15	Belçika	6.799.918	9.210.236	6.771.661	-26,48%	1,60%
	Toplam	357.083.135	449.347.157	422.777.167	-5,91%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	93.306.412	129.049.146	121.443.990	-5,89%	28,73%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	58.244.387	78.108.592	66.887.411	-14,37%	15,82%
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	52.887.528	63.746.027	55.265.424	-13,30%	13,07%
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	13.529.954	17.030.973	15.987.379	-6,13%	3,78%
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	4.721.002	7.497.573	9.501.077	26,72%	2,25%
1001	Buğday ve mahlut	5.791.013	8.432.493	6.399.310	-24,11%	1,51%
7207	Demir/alaşımsız çelikten yarı mamuller	6.031.006	7.955.941	6.090.983	-23,44%	1,44%
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (ham, pudra vb.)	2.359.129	697.133	5.740.669	723,47%	1,36%
7110	Platin, paladyum, rodyum, iridyum, osmiyum, rutenyum (ham, pudra vb.)	3.278.816	3.640.562	5.121.876	40,69%	1,21%
7601	İşlenmemiş alüminyum	5.464.417	5.347.786	4.640.930	-13,22%	1,10%
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	3.989.764	4.502.680	4.506.757	0,09%	1,07%
2707	Yüksek sıcaklıkta taşkömürü katranının damıtılmasından elde yağlar ve diğer ürünler	1.210.246	3.183.176	4.458.175	40,05%	1,05%
7403	Arıtılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	3.646.314	4.127.637	4.137.272	0,23%	0,98%
7102	Elmaslar	4.699.957	5.015.253	3.768.052	-24,87%	0,89%
3105	Bitki besin maddeleri olan azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	2.748.212	3.402.555	3.165.128	-6,98%	0,75%
	Toplam	357.083.135	449.347.157	422.777.167	-5,91%	100 %

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Çin	48.042.300	52.217.993	54.126.998	3,66%	22,20%
2	Almanya	24.228.044	25.510.486	25.111.891	-1,56%	10,30%
3	ABD	12.663.805	12.682.131	13.436.080	5,94%	5,51%
4	Belarus	11.768.319	12.179.232	12.800.697	5,10%	5,25%
5	İtalya	10.108.735	10.590.386	10.906.984	2,99%	4,47%
6	Japonya	7.761.399	8.819.217	8.960.307	1,60%	3,68%
7	Fransa	9.633.011	9.561.721	8.567.151	-10,40%	3,51%
8	Güney Kore	6.933.359	7.008.953	8.001.954	14,17%	3,28%
9	Kazakistan	4.916.678	5.295.922	5.570.993	5,19%	2,29%
10	Polonya	4.907.818	5.141.210	5.079.751	-1,20%	2,08%
11	Türkiye	3.383.401	4.215.914	4.971.001	17,91%	2,04%
12	Ukrayna	4.912.321	5.461.217	4.834.609	-11,47%	1,98%
13	Birleşik Krallık	4.048.087	4.037.187	4.036.458	-0,02%	1,66%
14	Hollanda	3.893.150	3.693.303	3.977.493	7,69%	1,63%
15	Hindistan	2.902.422	3.224.629	3.921.794	21,62%	1,61%
	Toplam	226.966.395	238.151.375	243.780.553	2,36%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthal Edilen Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	8.395.346	7.833.242	10.159.316	29,69%	4,17%
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	8.392.500	9.433.137	9.007.829	-4,51%	3,70%
8708	Kara taşıtları için aksam ve parçaları	7.939.083	8.978.362	8.756.241	-2,47%	3,59%
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	6.697.483	7.261.031	7.906.105	8,88%	3,24%
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	8.014.821	7.053.690	6.153.790	-12,76%	2,52%
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	5.097.097	5.947.457	5.665.795	-4,74%	2,32%
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	1.780.774	1.970.902	3.057.612	55,14%	1,25%
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	1.824.961	2.008.318	2.293.352	14,19%	0,94%
8707	Kara taşıtları için karoserileri	1.507.122	2.005.730	2.260.453	12,70%	0,93%
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar	6.949.596	2.624.050	2.175.568	-17,09%	0,89%
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	1.737.900	1.864.356	2.123.020	13,87%	0,87%
2818	Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	1.535.838	2.211.210	2.020.818	-8,61%	0,83%
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.703.844	1.887.584	1.969.146	4,32%	0,81%
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.998.792	1.999.047	1.936.331	-3,14%	0,79%
8421	Santrifüjler (santrifüj kurutma makinaları dahil); sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	1.560.529	1.667.137	1.852.437	11,11%	0,76%
	Toplam	226.966.395	238.151.375	243.780.553	2,36%	100%

Kaynak: ITC Trademap

TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Türkiye'nin Başlıca İhraç Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
0805	Turunçgiller (taze veya kurutulmuş)	331.760	301.100	311.997	3,62%	8,10%
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	136.188	178.442	200.882	12,58%	5,21%
0809	Kayısı, kiraz, şeftali (nektarin dahil), erik ve çakal eriği (taze)	108.158	122.901	142.387	15,86%	3,70%
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	46.385	89.572	95.932	7,10%	2,49%
0806	Üzümler (taze veya kurutulmuş)	122.852	70.821	90.579	27,90%	2,35%
0702	Domates (taze/soğutulmuş)	2.155	30.454	85.456	180,61%	2,22%
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb kösele	46.509	103.606	85.399	-17,57%	2,22%
6006	Diğer örme mensucat	18.388	44.173	67.488	52,78%	1,75%
8716	Taşıtlar için römorklar, yarı römorklar vb. İle aksam-parçaları	34.997	48.220	62.921	30,49%	1,63%
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	28.501	45.752	55.198	20,65%	1,43%
8302	Adi metallerden donanım, tertibat ve benzeri eşya	37.286	45.394	50.968	12,28%	1,32%
0810	Diğer meyveler (taze)	14.649	49.371	50.468	2,22%	1,31%
0302	Balıklar (taze veya soğutulmuş)	37.359	46.160	48.587	5,26%	1,26%
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	29.172	35.296	41.616	17,91%	1,08%
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	26.860	31.869	39.550	24,10%	1,03%
	Toplam	2.734.316	3.399.827	3.852.545	13,32%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin Başlıca İthal Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	6.578.120	6.418.155	9.471.428	47,57%	42,33%
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	3.289.144	5.136.429	3.419.553	-33,43%	15,28%
1001	Buğday ve mahlut	582.377	1.056.790	1.495.558	41,52%	6,68%
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	1.480.441	1.414.824	1.259.948	-10,95%	5,63%
7601	İşlenmemiş alüminyum	548.323	602.995	1.034.624	71,58%	4,62%
7207	Demir/alaşımsız çelikten yarı mamuller	760.680	1.242.159	977.805	-21,28%	4,37%
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri- genişlik 600mm. Fazla	1.027.950	911.657	808.724	-11,29%	3,61%

7204	Demir/çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	684.116	868.377	569.847	-34,38%	2,55%
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	398.045	255.127	286.029	12,11%	1,28%
7201	Dökme demir (pik) aynalı demir (kütle, blok vb. İlk şekillerde)	243.765	296.318	265.358	-10,45%	1,19%
7403	Aritılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	540.037	542.288	209.444	-61,38%	0,94%
7209	Demir/çelik yassı mamul, soğuk haddelenmiş kaplanmış (600mm. Den geniş)	222.139	250.814	190.856	-23,91%	0,85%
2814	Saf amonyak/amonyağın sulu çözeltileri	111.293	117.812	155.324	31,84%	0,69%
2302	Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	152.122	163.708	146.792	-10,33%	0,66%
2306	Bitkisel katı veya sıvı yağların ekstraksiyonundan (özütleme)(23.04 ve 23.05 , pozisyonundakiler hariç) arta kalan küspe ve diğer katı artıklar	87.012	93.229	110.499	18,52%	0,49%
	Toplam	19.514.094	21.989.574	22.373.444	1,75%	100%

Kaynak: ITC Trademap

İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

- 8.10.1937 tarihli “Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması” ile 25.2.1991 tarihli “Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşma”
- 15.12.1997 tarihinde imzalanan ve 17 Mayıs 2000 tarihinde onay süreci tamamlanan “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına ilişkin Anlaşma”
- 15.12.1997 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe giren “Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması”
- 15.12.1997 tarihinde imzalanan “Ticari, Ekonomik, Sınai, Bilimsel-Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesi Hakkında Uzun Vadeli Program”
- Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon Protokolleri (13. Dönem KEK Toplantısı Protokolü/01.12.2014)
- Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 14. Dönem Toplantısı Protokolü (12.10.2016)
- Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon 15. Dönem Toplantısı Protokolü (21.10.2017)
- Doğal Gaz Anlaşması

18.9.1984 tarihinde imzalanan Doğal Gaz Anlaşması ile Sovyet tarafı 1987 yılından başlayarak 25 yıl süreyle Türkiye Cumhuriyeti’ne doğal gaz sevk etmeyi garanti ederken, Türk tarafı da bu süre zarfında doğal gaz ithal etmeyi taahhüt etmiştir. Anlaşma ile doğal gaz

bedellerinin Türkiye tarafından serbest döviz şeklinde ödenmesi, Rus tarafının ise bu ödemeleri genelde Türk malları alımında kullanması amaçlanmıştır. Anlaşmanın imzalandığı dönemde, doğal gaz karşılığında mal ihracı uygulaması ile geleneksel Türk ihraç ürünleri ihracatından ziyade, Türk sanayi ürünlerinin ihracatının artırılması için yeni bir imkan yaratılması hedeflenmiştir.

Doğal gaz anlaşmasının ülkemiz açısından diğer önemli bir yönü, doğal gaz bedellerinin bir kısmının, Türk müteahhitlik firmalarının Rusya’da gerçekleştirmiş oldukları projelerin finansmanında kullanılmasıdır. 1986 yılında imzalanan 9. Dönem KEK Protokolünde bu konuda hükümlere yer verilmiştir.

İlk doğal gaz alımına başlanıldığı yıl olan 1987 ile 1994 yılları arasında 1,9 milyar Dolar tutarında doğal gaz ithalatı gerçekleştirilmiş olup, bu tarihler arasında belirlenen mal listeleri kapsamında kayda alınan ihracat miktarı 271 milyon Dolar, gerçekleştirilen müteahhitlik hizmetleri toplamı ise 609 milyon Dolar olmuştur.

Ancak, söz konusu Doğal Gaz Hesabı Uygulaması, 1994 yılından itibaren devam ettirilememektedir.

Diğer taraftan, ülkemizdeki doğal gaz kullanımının giderek yaygınlaşması ve 1990’lı yıllardaki ihtiyaçlar nedeniyle, ithal edilen doğal gaz miktarının artırılması yönünde ülkemizce çalışmalara başlanmıştır. 1994 yılında imzalanan protokol ile mevcut 6 milyar m³ doğal gaz alımının, 1995 yılından itibaren tedricen artırılması ve 1998 yılında 10,5 milyar m³’e çıkarılması öngörülmüş, 1996 yılında imzalanan bir protokolle de Batı hattından sağlanacak ilave gaz miktarı 8 milyar m³’e çıkarılmıştır.

Ayrıca, mevcut Batı hattına ilave olarak Rusya Federasyonu’ndan ithal edilecek doğal gazın Karadeniz’in altından geçerek Türkiye’ye getirilmesine ilişkin anlaşma 1997 yılında imzalanmıştır. “Mavi Akım” olarak adlandırılan bu anlaşma ile ülkemize Karadeniz’in altından 16 milyar m³ doğal gaz sevk edilmesi kararlaştırılmıştır.

Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında yapılan diğer anlaşmalar aşağıda belirtilmektedir:

- Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki ticari ilişkiler 8.10.1937 tarihli “Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması” ve 25.2.1991 tarihli “Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşma” çerçevesinde yürütülmektedir.

- Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma” 15.12.1997 tarihinde Ankara’da imzalanmış ve onay süreci 17 Mayıs 2000 tarihinde tamamlanmıştır.
- İki ülke arasında “Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması” 15.12.1997 tarihinde imzalanmış ve 1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- İki ülke arasında Ticari, Ekonomik, Sınai ve Bilimsel-Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesi Hakkında Uzun Vadeli Program, 15.12.1997 tarihinde imzalanmıştır.
- Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetler arası KEK XIII. Dönem Toplantısı Moskova’da 24-26 Kasım 2014 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıya ilişkin Protokol, 1 Aralık 2014 tarihinde imzalanmıştır.
- Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ve Rusya Enerji Bakanı Aleksandr Novak, 12 Ekim 2016 tarihinde İstanbul’da, Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetler Arası Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) 14. Dönem Toplantısında KEK protokolünü imzamışlardır.
- Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekci ve Rusya Enerji Bakanı Aleksandr Novak, 21 Ekim 2017 tarihinde Kazan’da, Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetler Arası Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) 15. Dönem Toplantısında KEK protokolünü imzamışlardır.

Ruble ile Ticaret

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı kararın değiştirilmesini sağlayan Kanun Hükmündeki Kararname’nin 14 Nisan 2009 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye-Rusya arasındaki ticarete Ruble kullanımı başlamıştır. Konu ile ilgili olarak Rusya’daki Türk bankalarından bilgi alınması mümkündür.

Rusya Federasyonu-Türkiye Basitleştirilmiş Gümrük Hattı Uygulaması

Rusya Federal Gümrük Servisi Temmuz 2008’de yayınladığı bir iç genelge ile Türkiye’den Rusya Federasyonu’na yapılan tüm sevkiyatlara ilişkin yoğun kontroller başlatmış, 13.08.2008 tarihinde yayımladığı bir iç genelge ile de Türkiye’den sevk olunan ve/veya Türk menşeli tüm ürünlere %100 gümrük kontrolü uygulayarak Türk araçları ve ürünlerini Rus gümrüklerinde uzun süreli beklemelere maruz bırakmıştır.

Genelge, yalnızca Türkiye’ye yönelik olmayıp Yunanistan, İtalya, Moğolistan, Çin ve BAE gibi ülkeleri de kapsamaktadır.

Söz konusu genelgeden kaynaklanan Rus gümrüklerinde uzun süreli bekleme sorununun aşılması amacıyla 18.09.2008 tarihinde “Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Rusya Federasyonu Federal Gümrük Servisi Arasında Gümrük İşlemlerinin Basitleştirilmesine İlişkin Protokol” imzalanmıştır. Bu Protokol ile iki ülke arasında Basitleştirilmiş Gümrük Hattı (BGH) adında bir sistem oluşturulması öngörülmüştür.

6 Ağustos 2009 tarihinde Rusya Federasyonu Başbakanı Sayın Vladimir PUTİN’in Türkiye’yi ziyareti esnasında ise, iki ülke gümrük idaresi başkanları tarafından imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Rusya Federasyonu Federal Gümrük Servisi Arasında Gümrük İşlemlerine İlişkin Mutabakat Zaptı ile kriz aşılmıştır.

Söz konusu Mutabakat Zaptında, Rusya Federasyonu Gümrük Servisinin, Türkiye menşeli ve Türkiye’den ithal edilen eşyaya yönelik tam tespit uygulamasını içeren 13 Ağustos 2008 tarihli Genelgeyi ve diğer idari tedbirleri, 17 Ağustos 2009 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldıracağı hükme bağlanmıştır. Anılan Genelgenin iptal edildiği, Rusya Federasyonu’nun 18 Ağustos 2009 tarihli yazısı ile bildirilmiştir.

Bu sayede, yaklaşık bir yıl süren ve Türk araçları ve ürünlerini Rus gümrüklerinde uzun süreli beklemelemlere maruz bırakan Türkiye’den sevk olunan ve/veya Türk menşeli ürünlerin tabi tutulduğu tam tespit uygulaması 17 Ağustos 2009 tarihi itibarı ile sona ermiştir.

Diğer taraftan, 6 Ağustos 2009 tarihli Mutabakat Zaptında, 17 Ağustos 2009 tarihi itibarıyla, gümrük işlemlerinin olağan rejim çerçevesinde gerçekleştirileceği yer almaktadır. Bu husus, Türk mallarına karşı, üçüncü ülkelerden farklı, negatif ayrımcılık içeren bir uygulamayla karşılaşılmayacağını ifade etmektedir.

Türkiye ile Rusya arasında oluşturulan, iki ülke arasındaki ticarete sevk edilen mallara ilişkin bilgilerin iki ülkenin gümrük idareleri arasında elektronik yolla önceden değişimine dayanan bir sistemdir. Sistemden yararlanmak tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, sistem çerçevesinde, sevk edilen mallara ilişkin bilgileri gümrük idaresine önceden sunan firmalara dış ticaret işlemlerinde çeşitli kolaylıklar sağlanmaktadır.

18 Eylül 2008 tarihli BGH Protokolünde uygulamanın tüm taşımacılık türlerine uygulanacak bir sistem olması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, pilot uygulamasının birinci aşaması Atatürk Havalimanı ve Sabiha Gökçen Havalimanı ile Vnokovo Havalimanı arasında başlayan BGH sisteminin yakın bir zamanda kara ve deniz taşımacılığına da yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Rusya Federasyonu-Türkiye Basitleştirilmiş Gümrük Hattı Uygulaması

Basitleştirilmiş Gümrük Hattı uygulaması, Türkiye ile Rusya arasında oluşturulan, iki ülke arasındaki ticarete sevk edilen mallara ilişkin bilgilerin iki ülkenin gümrük idareleri arasında elektronik yolla önceden değişimine dayanan bir sistemdir. Sistemden yararlanmak tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, sistem çerçevesinde, sevk edilen mallara ilişkin bilgileri gümrük idaresine önceden sunan firmalara dış ticaret işlemlerinde çeşitli kolaylıklar sağlanmaktadır.

Basitleştirilmiş Gümrük Hattı uygulaması Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında 18 Eylül 2008'de imzalanan "Gümrük İşlemlerinin Basitleştirilmesine İlişkin Protokol" ile hayata geçirilmiştir. Basitleştirilmiş Gümrük Hattı (BGH) kapsamında ihracatta danışma, denetim ve veri giriş faaliyetleri konusunda Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tek yetkili kuruluştur.

Sistem kapsamında ihracatçılarımız gümrükleme zamanının kısılmasına yol açacak şekilde kolaylaştırılmış gümrük işlemleri ve gümrük muayenesinden muafiyet gibi kolaylıklardan faydalanabilmektedir.

İstanbul Atatürk ve Sabiha Gökçen havalimanları ile Moskova'daki Vnukovo Havalimanı arasında başlatılan sistem, zamanla farklı taşıma modlarında kullanımına imkan sağlayacak şekilde kara sınır kapıları ve limanlara yaygınlaştırılmıştır.

RUSYA FEDERASYONU YAŞ MEYVE SEBZE PAZARI

Yaş Meyve Sebze Dış Ticareti

(1000 \$)	2017	2018	2019	2018-2019 Değişim
İthalat	5.877.320	6.189.999	6.163.531	-0,43%
İhracat	139.513	48.030	48.596	1,18%
Hacim	6.016.833	6.238.029	6.212.127	-0,42%
Denge	-5.737.807	-6.141.969	-6.114.935	-0,44%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca Yaş Meyve Sebze İthal Edilen Ülkeler (1000 \$)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
1	Ekvador	1.096.692	1.109.729	1.085.096	-2,22%	17,61%
2	Türkiye	814.256	833.006	945.464	13,50%	15,34%
3	Çin	705.750	683.943	614.821	-10,11%	9,98%
4	Azerbaycan	372.063	441.465	455.696	3,22%	7,39%
5	Mısır	372.486	379.883	336.465	-11,43%	5,46%
6	Fas	351.073	325.931	295.663	-9,29%	4,80%
7	İsrail	235.221	230.443	223.885	-2,85%	3,63%
8	İran	189.407	307.497	217.548	-29,25%	3,53%
9	Güney Afrika	213.395	229.789	216.157	-5,93%	3,51%
10	Moldova	186.923	192.430	194.474	1,06%	3,16%
11	Sırbistan	249.140	184.545	178.549	-3,25%	2,90%
12	Belarus	216.308	228.439	174.962	-23,41%	2,84%
13	Arjantin	148.922	158.312	171.712	8,46%	2,79%
14	Özbekistan	105.635	150.502	152.799	1,53%	2,48%
15	Pakistan	53.592	68.595	97.614	42,30%	1,58%
	Toplam	5.877.320	6.189.999	6.163.531	-0,43%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthal Edilen Yaş Meyve Sebze Ürünleri (1000 \$)

GTİP	Ürün Grubu	2017	2018	2019	Değişim %	Pay %
080390	Muz (Plantain Hariç); Taze Veya Kurutulmuş	1.140.353	1.154.736	1.119.894	-3,02%	18,17%
070200	Domates; Taze Veya Soğutulmuş	558.745	629.841	636.650	1,08%	10,33%
080521	Mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil)	361.116	383.149	423.060	10,42%	6,86%
080810	Elma	406.631	517.411	393.973	-23,86%	6,39%
080610	Üzüm	398.400	319.827	324.003	1,31%	5,26%
080510	Portakal	267.022	312.776	297.329	-4,94%	4,82%
080930	Şeftali (nektarin dahil)	212.060	207.834	214.016	2,97%	3,47%
080550	Limon (Citrus limon, Citrus limonum) ve tatlı limonlar (Citrus aurantifolia, Citrus latifolia)	201.400	190.969	202.782	6,19%	3,29%
070960	Capsicum veya Pimenta cinsi meyveler	162.248	195.983	199.644	1,87%	3,24%
080830	Armut	186.360	201.582	186.368	-7,55%	3,02%
080522	Klemantin	158.631	135.331	138.991	2,70%	2,26%
080929	Kiraz (vişne hariç)	94.517	116.805	129.323	10,72%	2,10%
081090	Demirhindi, mahun elması, "lychees", ekmek ağacı meyvesi, sapodillo meyvesi, çarkıfelek meyvesi, karambola ve pitahaya	81.690	115.935	125.187	7,98%	2,03%
070190	Patates (taze veya soğutulmuş)	205.940	205.403	124.751	-39,27%	2,02%
080540	Greyfurt; Taze veya Soğutulmuş	90.005	112.383	118.992	5,88%	1,93%
	Toplam	5.877.320	6.189.999	6.163.531	-0,43%	100,00%

Kaynak: ITC Trademap

NOT: Trade Map verileri, YMS olarak 6'lı bazda; 070110, 070190, 070200, 070310, 070320, 070390, 070410, 070420, 070490, 070511, 070519, 070521, 070529, 070610, 070690, 070700, 070810, 070820, 070890, 070920, 070930, 070940, 070951, 070959, 070960, 070970, 070991, 070992, 070993, 070999, 080300, 080310, 080390, 080410, 080420, 080430, 080440, 080450, 080510, 080521, 080522, 080529, 080540, 080550, 080590, 080610, 080711, 080719, 080720, 080810, 080830, 080840, 080910, 080921, 080929, 080930, 080940, 081010, 081020, 081030, 081040, 081050, 081060, 081070, 081090 GTİP'leri ve bu GTİP'lerin detayları alınmıştır, veriler 6'lı bazın altında yer alan ürünleri de içermektedir.

Türkiye'nin İhraç Ettiği Yaş Meyve Sebze Ürünleri

Ürün Grubu	2018 KG	2018 \$	2019 KG	2019 \$	KG Değişim %	\$ Değişim %
MANDARİN	302.730.996	152.433.059	347.634.804	189.395.245	14,83%	24,25%
ÜZÜM	89.684.856	66.681.887	102.639.355	86.464.983	14,44%	29,67%
DOMATES	37.087.233	30.625.518	97.662.643	86.053.505	163,33%	180,99%
ŞEFTALİ	72.914.168	66.866.739	73.563.310	75.927.840	0,89%	13,55%
LİMON	131.396.316	78.119.423	100.552.217	65.180.076	-23,47%	-16,56%
KİRAZ.VİŞNE	24.147.087	31.490.262	24.587.093	42.159.064	1,82%	33,88%
PORTAKAL	102.335.196	46.345.393	73.447.719	38.735.385	-28,23%	-16,42%
NAR	47.304.201	33.461.152	40.271.222	31.004.263	-14,87%	-7,34%
KABAK	30.652.025	15.430.123	37.147.988	22.279.785	21,19%	44,39%
GREYFURT	48.622.917	22.334.035	37.234.347	20.244.537	-23,42%	-9,36%
ÇİLEK	13.063.531	15.693.268	18.688.306	18.932.652	43,06%	20,64%
KAYISI	21.701.258	18.678.595	20.228.931	18.703.136	-6,78%	0,13%
BİBER	14.633.220	11.414.627	17.237.935	14.097.059	17,80%	23,50%
ARMUT	12.228.512	7.212.820	13.578.205	8.787.138	11,04%	21,83%
ELMA	41.467.677	32.349.346	10.406.253	5.577.477	-74,91%	-82,76%
ERİK	7.680.834	6.398.559	4.993.677	4.805.037	-34,99%	-24,90%
İNCİR	1.464.030	2.574.578	1.461.990	3.266.328	-0,14%	26,87%
AYVA	5.937.006	3.839.700	4.540.874	3.241.603	-23,52%	-15,58%
PATLICAN	3.791.541	3.487.644	2.780.232	2.775.819	-26,67%	-20,41%
SOĞAN.ŞALOT	266.490	85.207	6.633.870	2.231.519	2389,35%	2518,95%
HIYAR.KORNİŞON	12.268.364	8.836.724	2.781.967	2.205.905	-77,32%	-75,04%
DİĞER TAZE MEYVELER	561.914	598.212	1.199.492	1.081.372	113,47%	80,77%
KARPUZ	3.839.295	1.428.141	2.403.501	1.062.981	-37,40%	-25,57%
MARUL.HİNDİBA	346.901	225.361	865.252	546.896	149,42%	142,68%
KAVUN	456.026	318.823	497.758	431.302	9,15%	35,28%
KARNABAHAAR	1.249.262	868.643	509.725	347.137	-59,20%	-60,04%
LAHANA	1.411.430	847.308	456.253	252.390	-67,67%	-70,21%
DİĞER SEBZELER	14.975	27.691	98.711	183.976	559,19%	564,38%
ÇAY	16.259	78.932	56.575	163.562	247,97%	107,22%
DİĞER	1.523	4.269	39.394	148.157	2486,63%	3370,72%
HAVUÇ.TURP	197.006	72.138	73.500	91.578	-62,69%	26,95%
ISPANAK	7	51	11.077	50.662	162802,21%	98849,06%
FASULYE	37.890	22.534	48.259	37.538	27,37%	66,58%
PIRASA	47.430	57.518	13.721	18.802	-71,07%	-67,31%
BEZELYE		-	10.000	7.000		
HURMA	19.482	16.719	432	1.958	-97,78%	-88,29%
MAYDANOZ	10	51		-	-100,00%	-100,00%
PATATES	92.500	28.575		-	-100,00%	-100,00%
SARMISAK	101.000	270.200		-	-100,00%	-100,00%
TOPLAM	1.029.770.366	659.223.824	1.044.356.588	746.493.664	1,42%	13,24%

Kaynak: TIM

UYMSİB'in İhraç Ettiği Ürünler

Ürün Grubu	2018 KG	2018 \$	2019 KG	2019 \$	KG Değişim %	\$ Değişim %
ARMUT	2.272.490	1.073.259	1.781.299	1.042.435	-21,61%	-2,87%
MANDARİN	607.480	256.949	1.637.562	863.169	169,57%	235,93%
ŞEFTALİ	1.407.127	1.090.544	749.799	647.110	-46,71%	-40,66%
KİRAZ.VİŞNE	836.330	861.029	569.951	596.974	-31,85%	-30,67%
LİMON	854.230	406.827	678.324	393.175	-20,59%	-3,36%
ELMA	4.118.850	3.292.402	627.080	345.151	-84,78%	-89,52%
İNCİR	79.630	132.140	152.061	307.769	90,96%	132,91%
NAR	1.120.355	699.587	406.551	265.169	-63,71%	-62,10%
AYVA	819.522	496.547	320.113	206.467	-60,94%	-58,42%
PORTAKAL	299.070	106.397	334.800	166.338	11,95%	56,34%
ÇİLEK	250.400	155.943	173.880	158.274	-30,56%	1,49%
BİBER	3.895	1.673	152.373	130.632	3812,03%	7708,44%
GREYFURT	141.260	73.538	237.442	123.070	68,09%	67,36%
ÜZÜM	1.108.385	750.827	153.549	121.948	-86,15%	-83,76%
SİYAHZEYTİN	62.947	91.193	64.580	97.948	2,59%	7,41%
PATLICAN	13.500	14.835	39.530	48.700	192,81%	228,28%
DOMATES	110.845	112.146	50.960	44.451	-54,03%	-60,36%
KABAK	11.450	5.643	70.164	36.270	512,78%	542,75%
SOĞAN.ŞALOT	-	-	98.300	35.388		
HIYAR.KORNIŞON	6.500	5.709	32.152	29.104	394,65%	409,77%
YEŞİLZEYTİN	30.129	37.260	21.690	26.122	-28,01%	-29,89%
KURUKAYISI	200	844	-	-	-100,00%	-100,00%
ERİK	22.200	16.229	-	-	-100,00%	-100,00%
KARPUZ	61.800	19.265	-	-	-100,00%	-100,00%
KAYISI	558.716	343.573	-	-	-100,00%	-100,00%
TOPLAM	14.797.310	10.044.358	8.352.161	5.685.664	-43,56%	-43,39%

Kaynak: TİM

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Söz konusu haklar, Rusya Federasyonu’nda 23 Ekim 1992 tarih ve 3520-1 sayılı “Ticari Markalar, Hizmet Markaları ve Malın Üretildiği Yerlerin İsimleri” başlıklı kanun ile güvence altına alınmıştır.

Rusya Federasyonu’nda ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu’nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse Rusya Federasyonu’nda korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanamamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışa sunulması, satılması vb. veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. Rusya Federasyonu’nda satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

Dağıtım ve Satış Kanalları

Son birkaç yılda ülkedeki dağıtım kanalları özellikle Moskova, St. Petersburg gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Son yıllarda özellikle Moskova’da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerindekine benzer bir yapıya kavuşmuştur. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazalar St. Petersburg, Moskova ve diğer kentlerde giderek yayılmaktadır.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak büyük ölçüde kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için firmalar tarafından pazarın yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

St. Petersburg, Rusya'nın Avrupa bölgesine (Uralların batısı) yönelik tüketim ve sanayi mallarının ana giriş limanıdır. Vladivostok ise Rusya'nın Uzakdoğusu için ana giriş limanıdır. Çok geniş topraklara yayılan Rusya'da genel olarak taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup, yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Ülke içi yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ile yapılmaktadır. Karayolları ağının genişletilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Perakendecilik

Rusya'da perakende satışlar 2014 yılı itibarı ile bir önceki yıla kıyasla % 11,3 oranında daralarak 614 milyar dolara (23,6 trilyon ruble) ulaşmıştır. Perakende satışlar artan siyasi belirsizlik, uluslararası yaptırımlar ve düşen reel ücretler nedeni ile düşüş kaydetmiştir.

Rusya'nın Ağustos 2014'ten itibaren uygulamaya başladığı batı menşeli gıda ürünlerine yönelik ithalat yasağı, rublenin değer kaybı ile biraraya gelince enflasyon yükselmiş ve ithal ürünlerin tüketimi azalmıştır. Yüksek siyasi riskler 2015 yılında tüketici güvenini olumsuz etkileyecektir. Ülke ekonomisinin durgunluk sürecine girmesi, tüketim harcamalarının azalması ve beraberinde yüksek enflasyon, işgücü piyasasının kötülemesi, banka kredilerinde kesintiler nedeni ile perakende piyasasının küçülmesi beklenmektedir.

2015 yılında perakende satışların değer bazında % 37,2 azalması beklenmektedir. Hane halkı talebi ve perakende satışlarda 2016 yılından itibaren bir düzelme olacağı değerlendirilmektedir. 2016-2019 yılları arasında perakende satışlarda ortalama % 3,5 büyüme beklenmektedir. Bu oran 2008-2009 krizi öncesi büyüme oranlarının oldukça gerisindedir.

Sektörün kısa vadeli görünümünün zayıf olmasına karşın Rusya dünyadaki en büyük perakende pazarlarından biri olarak kalacaktır. Perakende satışların 2014 yılı seviyesini 2018 yılı itibarı ile aşması beklenmektedir. Satışların 2019 yılında 710 milyar dolara tırmanması öngörülmektedir. Perakende satışların hanehalkı tüketim içindeki payının % 70 olacağı ve bunun da yaklaşık yarısının gıda ürünlerinden oluşmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Rusya perakende sektöründe rekabet, büyük perakende zincirlerinin ülkenin belli başlı büyük kentlerine ve bölgelerine nüfuz etmelerinin bir sonucu olarak büyük ölçüde artmıştır.

Rusya’da perakendecilik faaliyetleri refah düzeyi ve altyapı faktörlerine bağlı olarak büyük kentlerde yoğunlaşmıştır. Ancak büyük kentlerdeki yoğun rekabet ve yüksek kiralardan kar marjlarını giderek kısıtlaması ile birlikte perakende kuruluşlarının orta vadede daha küçük kent ve bölgelerdeki faaliyetlerini artırma arayışına gitmesi beklenmektedir. Bu bölgelerdeki tüketicilerin hükümetin adil gelir dağılımına yönelik olarak aldığı önlemler neticesinde harcanabilir gelir seviyelerinde artış olması beklenmektedir.

Perakende Kuruluşları

Perakende mağaza zincirleri Rusya perakende pazarında en önemli role sahip kuruluşlardır. Beş büyük perakende kuruluşu tüketim piyasasına hakim durumdadır. Bunlar Karusel Perakrestok ve indirim mağazası Pyaterochka markalarını bünyesinde bulunduran X5 Perakende Grubu, Fransız Auchan, Dixy Grubu (Mercury Grubun bağlı kuruluşu) ve Alman Metro Grubudur. Bununla birlikte Rus perakende sektörü oldukça bölünmüş bir durumdadır. Planet Perakende’ye göre 2014 yılında söz konusu lider kuruluşlar pazarın beşte birine sahiptir.

Magnit, iddialı bir mağaza açma programı ile X5’in önüne geçerek pazar lideri konumunu elde etmiştir.

Ekonomik görünümdeki kötüye gidiş tüm sektörlerde olduğu gibi perakende sektöründe de bazı firmaların yatırım ve büyüme planlarını geri çekmesine neden olabilecektir. 2014 yılı Mart ayında Metro Grubu Rus Menkul Kıymetler Borsasında kısmi halka açılma planlarını ertelediklerini ilan etmiştir. 2015 yılında rublenin değer kaybı nedeni ile karlar azalacak ve batı menşeli gıda ürünlerine yönelik ithalat yasağı da arz zincirinde zorlanmaya neden olacaktır. Yerel gıda üreticilerinin üretim artırmak ve talebi karşılamak için kapasite artırımları biraz zaman alacaktır.

2011 yılında Dixy Grubu Victoria Grubunu satın almış ve Moskova ve Moskova bölgesinde Victoria adı altında süpermarketler açmıştır. Şirket, 2014 yılının ilk 11 ayında 6 market daha açmıştır. 2013 yılının aynı döneminde açmış olduğu market sayısı ise 10'dur.

Finlandiya kökenli perakende kuruluşu Stockmann, ülkenin başlıca kentlerinde yeni büyük mağazalar açmaya dönük planlarını Ukrayna krizi nedeni ile oluşan belirsizlik nedeni ile dondurduklarını açıklamıştır.

Elektronik Ticaret

Rusya'da 2014 yılı itibarı ile tahmini olarak 95,2 milyon internet kullanıcısı bulunmaktadır. Rusya, Avrupa'da en fazla internet kullanıcısına sahip ülkedir. Kullanıcıların yaklaşık yarısı akıllı telefon üzerinden internete bağlanmaktadır. Buna karşılık internet üzerinden perakende satışların toplam perakende satışlar içerisindeki payı yalnızca % 4'tür. İnternet üzerinden satışlar 2014 yılında 26 milyar dolarlık değere ulaşmıştır. Moskova ve St. Petersburg kentleri online işlemlerin % 70 ini gerçekleştirmektedir. Pazardaki en önemli yerel oyuncular Ozon (Japon Rakuten firması kısmi ortağıdır), Yandex ve Ulmart'tır. Ulmart 2013 yılında kurulmuş ve pazar lideri olmuştur. Ulmart'ın satışları 2014 yılında 1,3 milyar dolara ulaşmıştır.

Tüketici Tercihleri

1999-2008 yılları arasında ülkede kaydedilen ekonomik gelişme, tüketim harcamalarının ve tüketim mallarına dönük talep artış hızının büyümesini sağlamıştır. Tüketim harcamalarının artmasının ardındaki en önemli faktörlerden biri başta Moskova ve St. Petersburg kentlerinde olmak üzere orta sınıfın giderek genişlemesi olmuştur.

1999 yılından 2008 yılı sonuna kadar süregelen 10 yıllık süreçte hane halkı tüketim harcamaları ve perakende satışlar her yıl çift haneli rakamlarla büyümüştür. 2008 yılının son üç aylık döneminde bu resim dramatik bir değişim sergilemiştir. Reel ücretlerdeki düşüş, işsizlikte artış ve kredi kullanımında daralma tüketicileri olumsuz yönde etkilemiştir. Sonuç olarak 2009 yılında perakende satış hacmi % 5 oranında düşmüştür. Gelirlerin yeniden artması ve kresi kullanımındaki canlanma perakende satışların yeniden büyümesini sağlamıştır. Perakende satış hacminin 2012-2016 yılları arasında ortalama % 5 artması beklenmektedir. Bu oran 2000-2008 dönemi ortalamasının oldukça gerisindedir.

Orta vadede ülkede tüketim malları ile ilgili sektörlerin büyümeye devam edeceği öngörülmektedir.

Gelirlerdeki ve kredi kullanımındaki beklenen artışın talebi olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Ülkede hane halkı tüketim harcamalarının GSYİH'ya oranı % 50dir. Bu oran OECD ülkelerinde ise ortalama % 60'tır. Bu veriler ülkede özel tüketim bakımından hala kayda değer artış olanağı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tüketiciler Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından başlangıçta düşük fiyatlı ve düşük kaliteli dayanıklı tüketim mallarına yönelmiştir. Ancak 1998 yılından sonra gelirlerdeki artışlar beraber tüketicilerin harcama davranışları da değişmiş, tüketiciler daha yüksek kaliteli ürünlere yönelmiştir.

Rusya'daki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelirine göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Rusya için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Promosyon, satışlar üzerinde etkili olabilmektedir.

Rus tüketicisinin öncelikle dikkate aldığı unsurlar, fiyat ve kalitedir. Tüketim mallarına olan talep ise yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle ihtiyaç karşılama yönünde hareket etmektedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Menşe ülke mal tercihinde etkili olmaktadır.

Temel pazarlama yöntemleri bu ülkede yeni yeni yaygınlaşmaktadır. Alışverişlerde tüketici tarafından kullanılan ödeme şekli nakit ödemedir. Rusya'nın değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir.

Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler

Diğer pazarlarda olduğu gibi Rusya pazarında da başarılı pazarlama ve satış için işletmelerin ürünleri ve ürünleriyle birlikte sundukları hizmetleri ülkenin ticari ortamının ve iş kültürünün gereklerine göre adapte etmeleri gerekmektedir. Pazardaki fırsatların iyi tanımlanması ve değerlendirilmesi, potansiyel alıcıların bulunması için firmalarımız tarafından yerinde pazar araştırması çalışmaları yapılması yararlı olacaktır. Pazardaki iş ortağının seçimi önemli bir husus olup, olası iş ortağının iş çevrelerindeki güvenilirliği ve repütasyonuna ilişkin araştırma yapılması gereklidir. Rusya'da firmaların ticaret ve sanayi odalarına üyelik

zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle firmaların güvenilirliğini öğrenmekte sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca firma sahipleri sıklıkla değişmektedir. Bu da firma güvenilirlik araştırmasını zorlaştırmaktadır. Pazarda yapılacak araştırmalar sırasında çok sayıda firma ile görüşmek, firmaların ofislerini ziyaret etmek firma ile ilgili genel bir bilgi verecektir.

Rusya'daki firmalar ile ticari ilişkilerin kurulması öncesinde ve bu ilişkilerin kurulmasından sonra da pazarın ziyaret edilerek pazar koşullarının, özelliklerinin saptanması ve izlenmesi önemle tavsiye edilmektedir. Rusya'da ürün pazarlama sabır isteyen bir iştir. İhracatçılarımızın Rusya pazarında başarıyı uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirmeleri ve ivedi sonuçlar beklememeleri gerekmektedir. Pazara ilk kez giriş yapacak firmalarımızın pazarda halihazırda bulunan Türk firmaları, Rus-Türk İşadamları Birliği, T.C. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği gibi kurum ve kuruluşlarla irtibata geçerek görüş ve önerilerinden yararlanmaları faydalı olacaktır.

İhracatçılarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarında reklam, promosyon ve ülkeye düzenli ziyaretler yer almalıdır. Özellikle kamu kurumları ile ilişkilerin yürütülmesinde profesyonel destek alınmalıdır. Bunun için yerel bir personel istihdam edilebilir. Ayrıca muhasebe, hukuk, gümrük işlemleri gibi konularda da profesyonel yardım alınmalıdır. Rus iş ortağının pazara ilişkin beklentilerinin karşılanması firmalarımız için pazarda uzun vadeli başarı anlamına gelmektedir. Bu nedenle firmalarımızın Rus iş ortakları ile hem kendi hedeflerinin gerçekleştirilmesi hem de pazardaki beklentilerin karşılanmasının sağlanması için düzenli olarak iletişim kurmalarında yarar vardır.

Ülkedeki test etme ve belgelendirme, satış sonrası hizmetler, gümrük işlemleri, depolama Rusça pazarlama ve ürün kullanım materyalleri konularındaki gereklilikler hakkında Rus alıcılardan ayrıntılı bilgi edinmekte fayda görülmektedir.

İhracatçılarımızın ülkedeki ithalatçı firmalar ile ilişkilerinde belli bir güven tesis edilene kadar akreditifle ödeme şeklini ya da mümkünse peşin ödeme şeklini tercih etmelerinde yarar vardır. Ticarete konu olacak mal ve hizmetin fiyatlandırmasında döviz kuru dalgalanmalarının da hesaba katılması gereklidir.

Rus alıcıların satın alma kararlarında uygun fiyat önemli bir faktördür. Bununla birlikte Rus alıcılar kalite konusunda da hassastır. Bu iki faktörün uyumuna bu nedenle dikkat edilmelidir. Rus alıcılar ayrıca tanınan ve güvenilir ithal ürünlere para harcamaktan çekinmemektedir. Bu nedenle reklam satışı etkileyen önemli bir pazarlama faaliyetidir.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Türk Hava Yolları İstanbul-Moskova arasında günde 3 defa olmak üzere her gün tarifeli uçuşlar düzenlemektedir. Rus hava yolu şirketi Aeroflot'un da her gün İstanbul'a uçuşları vardır.

Kent içi ulaşımda, özellikle Moskova'da iş görüşmelerine saatinde ulaşmak için metronun tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Moskova'da trafik yoğunluğu önemli bir sorundur. Kısa mesafeler için trafikte uzun saatler seyredilebilmektedir. İş görüşmeleri için adres verilirken genellikle en yakın metro istasyonu da belirtilmektedir. Metro istasyonları Kiril alfabesi ile yazılmaktadır. Bu nedenle hem Latin hem de Kiril alfabeleri ile hazırlanmış bir metro haritası temin edilmesi yararlı olacaktır.

Taşımacılık Maliyetleri

Rusya ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı sırasında yaşanan sıkıntılar aşılmış bulunmaktadır.

Türkiye'den Rusya'ya karayolu taşımacılığı Ukrayna ve Beyaz Rusya üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ayrıca malların Novorossisk limanına kadar gemi ile buradan karayolu ile taşınması da sıklıkla tercih edilen bir taşıma şeklidir.

Ürünlerin karayolu ile Rusya'ya ulaşması 7-8 gün sürmekte, ürünler gümrüklerde yaklaşık 2 gün beklemekte ve sonuç olarak alıcıya yaklaşık 10 günde ulaştırılmaktadır.

Taşımacılık maliyetleri tercih edilen taşıma türüne, döneme, taşınan malın cinsine ve miktarına göre değişmektedir. Bununla birlikte, TIR ile yapılan taşımalarda maliyet, TIR başına 6 000-7 000 \$ arasında değişmektedir.

PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Rusya Federasyonu'nda ticari bağlantıların yapılmasında kişisel görüş, intibalar önemli yer tutmaktadır. Ticari faaliyette bulunan şirketlerin mali durumu ve güvenilirliği konusunda bilgi teminine yönelik bir veri tabanı mevcut değildir. Rusya Federasyonu'nda ticari faaliyette bulunmak için Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıt mecburiyeti yoktur. Rus firmaları Odalarına kayıt olmaksızın faaliyet gösterebilir. Bu nedenle, firma güvenilirliği konusunda büyük firmalar hariç kişisel görüşler önemlidir.

Ticari kontratlarda anlaşmazlıklarda çözüm yolu belirtilmelidir. Ancak, ticari ilişkilerin anlaşmazlıkla sonuçlanması ve yabancı firmanın mahkeme kararı ile haklı bulunması durumunda bile uygulamada takip hukukunun etkin olmaması nedeniyle alacakların tahsili mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, mal bedelini garanti altına alacak ödeme sistemlerine dış ticarete ağırlık verilmelidir.

Ticari kontratların yapılmasında karşılıklı kişisel ilişkiler önemlidir. Konsinye satış yapan firmalarımızın mal bedellerini tahsilde problemle karşılaştıkları görülmektedir.

Ticari ve mali mevzuatın karmaşık olması nedeniyle problemlerle karşılaşılacağı dikkate alınarak, gerekli konularda danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

Rusya Federasyonu'ndaki tüccarlar, yabancı firmaların Rusya Federasyonu'nda temsilcilik veya deposunun olup olmadığı hususuna ağırlık vermekte, küçük ve orta çaplı Rus tüccarlar sermayeleri oranında bu depolardan mal temini yoluna gitmektedirler. Doğrudan ithalat ise bu tür tüccarlarca tercih edilmemektedir.

Ülke koşullarına hakim, Rusça-Türkçe çeviri yapan tercüman veya yerel personel kullanılmasında fayda görülmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik Pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır.

Geçerli pasaporta sahip Türk vatandaşlarının pasaport dışında başka herhangi bir belge ibraz etmesine gerek olmamakla birlikte, pasaport geçerlilik süresinin asgari 30 gün olması gerekmektedir.

Rusya Federasyonu mevzuatı gereği, Rusya'ya seyahat etmek isteyen vatandaşlarımızın “göç kaydının” 7 iş günü içinde yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, ziyaretçiyi kabul eden tarafın (otel, yanında konaklanacak aile veya şahıs vb.) bildirimde bulunması gerekmektedir. Bildirim posta yoluyla ya da doğrudan Federal Göç Kurumu birimlerine yapılabilir. Rusya içinde bölge değişikliği durumunda yeniden başvuru gerekmektedir.

Türk vatandaşları çalışma, ikamet, aile birleşimi, öğrenim, eğitim, ilmi araştırma ve montaj-bakım-onarım gibi özel meşruhatlı seyahatlerinde Rusya Federasyonu'nun ilgili temsilciliklerinden alınacak vizeye tabidirler.

Resmi Tatil Günleri ve Çalışma Saatleri

- 1-2 Ocak : Yeni Yıl
- 7 Ocak : Ortodoks Yeni Yılı
- 8 Mart : Uluslararası Kadınlar Günü
- 1-2 Mayıs : İşçi ve İlkbahar Bayramı
- 9 Mayıs : Zafer Bayramı
- 12 Haziran : Bağımsızlık Günü
- 7 Kasım : Milli Uzlaşma Günü
- 12 Aralık : Anayasa Bayramı

Rusya Federasyon'unda, resmi tatil günleri cumartesi ve pazara denk gelirse, bir sonraki iş günü tatil olmaktadır. Çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 09.00-18.00. Bankalar da genellikle 09.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır. Bazı bankalar (Sberbank dahil) Cumartesi günleri 09.00-13.00 arasında çalışmaktadır. Posta ofisleri, hafta içi 08.00-19.00 arasında, hafta sonları (Cumartesi) 10.00-14.00 arasında açık bulunmaktadır. Haftalık çalışma saati ortalama 40 saattir. Rusya'nın yerel saati Türkiye yerel saatinden bir saat ileridir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASI ve VERGİLER

Dış Ticaret Politikası

Rusya Federasyonu'nun Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması bulunmaktadır. Ülkenin Avrupa Birliği ile Şubat 1996'dan geçerli olmak üzere bir ortaklık ve işbirliği anlaşması bulunmaktadır.

Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren Gümrük Birliği kurulmuş bulunmaktadır. Birliğe 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

Rusya Federasyonu Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) 1993 yılı Haziran ayında başvurmuştur. Ülkenin Örgüte üyeliğine ilişkin belgeler, Örgütün 8. Bakanlar Konferansında, 16 Aralık 2011 tarihinde, İsviçre'nin Cenevre kentinde üye devletlerin bakanları tarafından onaylanmıştır. Söz konusu belgeler, Rusya'nın üyeliğine ilişkin şart ve taviz belgelerini, Rusya'nın ticaret rejimine ilişkin reformları ve DTÖ'ye üyelik çerçevesinde üstlendiği taahhütleri içeren bir pakettir. Rusya Federasyonu, DTÖ'ye katılımının onaylanması sürecinin tamamlandığını 23 Temmuz 2012 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Sekreteryası'na resmi olarak bildirmiştir. İç onay sürecini tamamlayan Rusya, 23 Ağustos 2012 tarihinden itibaren DTÖ'nün 156'ncı üyesi olmuştur.

Rusya, 2006-2007 yıllarında BDT üyesi ülkelere sağlamakta olduğu ucuz enerji desteğini önemli ölçüde daraltmıştır. Bu da ülkenin ucuz gazı bundan böyle Sovyet dönemi sonrası bir işbirliği desteği olarak kullanmayacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Rusya'nın Sovyet dönemi sonrasında yeniden ekonomik entegrasyon için BDT yerine Avrasya Ekonomik Topluluğu'nu (Eurasec) daha verimli bir araç olarak görmeye başladığı gözlenmektedir. 2000 yılı Nisan ayında kurulan Eurasec, halihazırda Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'dan oluşmakta olup, Ermenistan, Ukrayna ve Moldova üyelik öncesi gözlemci statüsündedir. 250 milyon nüfuslu potansiyel bir pazar olan Eurasec'in birinci hedefi bir Gümrük Birliği oluşturmaktır. Bu hedefe yönelik çok küçük bir ilerleme kaydedilmiş olsa da, söz konusu ilerlemeler, tarifelerin çoğunluğunda şimdiden bir düzenleme olması nedeni ile önemli görülmektedir. Eurasec 2006 yılında entegre bir döviz piyasası kurulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Rusya ve Kazakistan bölgeye finansman sağlanması amacıyla yönelik olarak Avrasya Kalkınma Bankası'nı kurmuştur. Banka, 1,5 milyar Dolar tutarında kayıtlı sermayeye sahiptir.

Rusya Federasyonu tarafından ihraç ürünlerimizin ÷lkeye girişine getirilen bir kolaylık, ÷lkemizin ithalatta uygulanan ÷lke preferans sistemine dahil edilmesidir. Sovyet döneminden beri (1974) uygulanan bu sistem, 1992 yılında tekrar düzenlenmiş olup, ÷lkemiz, gelişmekte olan ÷lkeler statüsünde mütalaa edilerek, Rusya Federasyonu’na ihraç edilecek Türk mallarının %25 oranında gümrük vergisi indirimi ile ÷lkeye girmesine imkan sağlanmıştır (GSP)

Ancak Rusya, ithalatta uyguladığı Genel Preferanslar Sistemine dahil madde gruplarında bir azaltmaya gitmiştir. Bu uygulama ile ÷lkemizin belli başlı ihraç ürünlerinden tekstil, deri eşya, şekerleme mamulleri, makarna, temizlik maddeleri, bisküviler liste dışında kalmıştır.

Bavul Ticareti

Bavul ticareti, Rusya’nın Türkiye olan ticari ilişkilerinde 1990’lı yıllarda oldukça büyük bir yere sahip olmuştur. Bavul ticareti günümüzde her iki ÷lke­deki gelişmeler paralelinde önemini yitirmeye başlamıştır. Bu tür ticaretten zarar gören Rusya ticaretin yasal zemine oturtulması amacıyla aldığı tedbirleri daha da sıkılaştırmıştır. Rusya’nın aldığı önlemlerin yanı sıra kargo yoluyla yapılan taşımalarda son zamanlarda taşıma maliyetlerinin çok yükselmesi, gümrüklerde yapılan kontrollerin sıklaştırılması ve mallara el konulması ya da nakliye sırasında kaybolması gibi riskler kargo ticaretinin de yasal ticarete doğru gidişini hızlandırmaktadır.

Avrasya Ekonomik Birliği

Rusya Federasyonu, Kazakistan ve Beyaz Rusya arasında kurulan Avrasya Gümrük Birliği ve üçüncü ÷lkelere yönelik ortak gümrük tarifesi uygulaması 1 Ocak 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birliğin kurallarını derleyecek olan Ortak Gümrük Kanunu da 1 Temmuz 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1 Temmuz 2011 tarihinden itibaren de iç gümrükler iptal edilmiştir. Avrasya Gümrük Birliği’nin temelini Avrasya Ekonomik Topluluğu “The Euroasian Economic Community (EvrAzEs)” oluşturmaktadır. Avrasya Gümrük Birliğine 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da katılmıştır.

1 Ocak 2015 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliği Antlaşması imzalanmıştır. Avrasya Ekonomik Birliğinin amacı üye ÷lkelerin ekonomilerini güçlendirmek ve bu ÷lkelerin küresel pazarlardaki rekabet edebilirliklerini geliştirmektir.

Gümrük Birliği kapsamında, RF’de yerleşik herhangi bir Türk firması, ithalatını RF gümrüklerinde gerçekleştirmiş olduğu ve/veya RF’de ürettiği herhangi bir ürünü (hassas

ürünler veya tarife kontenjanı gereken ürünler saklı kalmak kaydıyla) fatura, sevk irsaliyesi ve satış sözleşmesi belgeleri ile birlikte, üye ülkelere gümrüksüz sevk edebilecektir.

Gümrük tarifeleri 1 Ocak 2010 tarihi itibarı ile tek tarife haline gelmiştir. Ayrıca bu tarihten itibaren lisans ve tarife dışı engellerde de ortak uygulamaya geçilmesi planlanmıştır. Ortak Gümrük Kodu ise 1 Temmuz 2010 tarihinden itibaren uygulamaya başlamıştır.

İthalat Rejimi

İthalat Lisansı

Televizyon, tütün ürünleri, etil alkol ve votka, silah, patlayıcılar, askeri malzeme, radyoaktif maddeler ve atıklar, narkotik maddeler, kıymetli maden ve taşların ithalatında ithal lisansı alınması gerekmektedir. Söz konusu lisanslar genel olarak Ticaret Bakanlığı tarafından verilmektedir.

İhracat Rejimi

İhraç Vergileri

Rusya Federasyonu gelir elde etmek amacıyla bazı mallar itibarıyla ihracat vergisi uygulamasına geçmiştir. Başlangıçta bu vergi doğal gaz ve petrole konmuşken zaman içerisinde diğer mallara da yayılmıştır. Vergi %5 ile 30 arasında değişmektedir. Vergi konulan bazı önemli maddeler gübre, kağıt, kereste, bazı demir ve demir dışı metallerdir.

İthalatta Uygulanan Vergiler

İthal mallar genel olarak üç çeşit vergiye tabidir:

- Gümrük vergileri
- KDV
- Bazı ürünlere uygulanmakta olan özel tüketim vergileri.

Rusya “Uluslararası Armonize Eşya Tanımı ve Kodlama Sistemi”ni kullanmaktadır. Buna göre ülkeye giriş yapacak mallar, 97 ürün kategorisinden biri içinde değerlendirilmekte olup, gümrük vergileri gümrüklerde bu sınıflandırmaya göre uygulanmaktadır. Gümrük vergileri yüzde olarak ya da birim başına Avro cinsinden veya bu iki yöntemin birleşimi üzerinden uygulanmaktadır.

Rusya’da birçok mal grubunda gümrük kıymetlerinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen bazı mallarda belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilememekte, malın

girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama Gümrük Teşkilatı içinde sirkülerler yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir.

Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise, beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespit etmekte her bir gümrük kapısı bağımsız hareket edebilmektedir.

Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan ithalatta gümrük vergisi muafiyeti bulunmaktadır. En Çok Kayırılan Ülke (MFN) statüsündeki ülkelere ithalatta en düşük gümrük vergisi oranları uygulanmaktadır.

Rusya ile ticaretle yaklaşık 130 ülke MFN statüsünden yararlanmaktadır. Bu ülkeler arasında Rusya ile bir "Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması" bulunan AB ülkeleri de yer almaktadır. Birliğe Mayıs 2004'te katılan yeni üyeler de Anlaşma kapsamına bu tarihten itibaren alınmıştır.

Rusya Federasyonu tarafından ithalatta uygulanmakta olan gümrük vergilerine ilişkin bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür.

<http://www.alta.ru/taksa-online/en/>

Gümrük Vergisi Dışındaki Vergiler

İthalatta gümrük vergisi dışında uygulanan vergiler Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisidir. Uygulanan Katma Değer Vergisi oranı %18'dir. Ancak, sınırlı temel gıda malları ile çocuklara yönelik gıda ve giysilerde uygulanan oran ise %10'dur.

Özel tüketim vergisi ise lüks tüketim mallarına uygulanmaktadır. Bu vergiye tabi mallar ise alkol, bira, sigara, puro, tütün, petrol, düşük oktanlı otomobil benzini, yüksek oktanlı gaz, dizel yakıt, makina yağları, 90 beygir üzerindeki otomobillerdir.

Rusya Federasyonu tarafından ithalatta uygulanmakta olan gümrük vergisi dışındaki vergilere ilişkin bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür.

<http://www.alta.ru/taksa-online/en/>

Ülkede uygulanan gümrük vergisi dışındaki tüm vergiler için:

http://www.nalog.ru/eng/taxation_in_russia/

Preferans Sistemi (GPS)

Rusya Federasyonu, Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi çerçevesinde Türkiye'nin de dahil olduğu bazı ülkelerden yapılan ithalatta bazı ürünlerin gümrük vergilerinde %25 oranında indirim uygulanmaktadır. Bu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgelerinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

GSP Kapsamındaki Ürünler

*Malın tanımında GTİP numaraları esas alınır.

GTİP	MALIN TANIMI*
02	Etler ve yenilen sakatat
03	Balıklar, kabuklu hayvanlar vb.
Hariç:	
0305	Somon balığı , Mersin balığı ve bunlardan havyar
04	Süt ürünleri, kuş ve kümes hayvanlarının yumurtaları, tabii bal vb.
05	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen hayvansal menşeli ürünler
06	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular vb. kesme çiçekler ve süs yaprak
07	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular
08	Yenilen meyvalar ve yenilen sert kabuklu meyvalar, turuncgillerin ve kavunların kabukları
09	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat
1006	Pirinç
11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, buğday gluteni, inülin
12	Yağlı tohum ve meyvalar, muhtelif tane, tohum ve meyvalar, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem
13	Lak, sakız, reçine ve diğer bitkisel özsu ve hülasalar
14	Örölmeye elverişli bitkisel maddeler, tarifenin başka yerinde belirtilmeyen bitkisel ürünler
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar
Hariç:	
1509	
1517 ila 152200	
16	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları
1801 00 000	Kakao dane ve kırıkları
1802 00 000	Kakao kabukları, iç kabukları, zarları ve diğer kakao döküntüleri
20	Sebzeler, mayvalar, sert kabuklu mayvalar ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar
Hariç:	
200110 000	

2009 50	
2009 70	
2103	Soslar ve müstahzarları, çeşni ve lezzet verici karışımlar, hardal unu ve irmiği, hazır hardal
2104	Çorbalar, et suları ve müstahzarları, karışım halindeki homojenize gıda müstahzarları
2401	Yaprak tütün, tütün döküntüleri
25	Tuz, күкүрт, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento
Hariç:	
2501 00 910	
2529 21 000	
2529 22 000	
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül
3003	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere birbirleriyle karıştırılmış iki veya daha fazla unsurdan oluşan ilaçlar (3002, 3005 ve 3006 pozisyonlarındaki ürünler hariç) (Dozlandırılmamış veya perakende satılacak şekilde ambalajlanmamış)
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar, tanenler ve türevleri, boyalar, pigmentler ve diğer boyayıcı maddeler
3301, 3302	Uçucu yağlar, rezinoitler, sanayide hammadde olarak kullanılan koku veren maddelerin karışımları
3402	Yüzeyaktif organik maddeler (sabunlar hariç), yüzeyaktif müstahzarlar, yıkama müstahzarları ve temizleme müstahzarları (3401 pozisyonundakiler hariç)
35	Albüminoid maddeler, tutkallar, enzimler
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzemeler, plastikten kapaklar, kapsüller vb.
4001	Tabii kauçuk, balata vb.
4403 41 000, 4403 49	Diğer işlenmemiş tropik cins kereste
4407 24 ila 4407 29	Tropik cins işlenmiş kereste
4420	Üzerine kakma yapılmış ağaç, mücevherat, ahşap kutu vb. eşya, ahşap küçük heykelcikler ve diğer süs eşyası
4421	Ahşap diğer eşya
45	Mantar ve mantardan eşya
46	Hasırdan, sazdan veya örülmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası
50	İpek
5101	Yün ve yapağı (karde edilmemiş veya taranmamış)
5201 00	Pamuk elyafı (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden dokunmuş mensucat
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat, özel iplikler, sicim, kordon, ip vb.
5701	Düğümlü veya sarmalı halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yünlü ve sarmalı yer kaplamaları
5702 100000	Kilim, sumak, karaman ve elde dokunmuş benzeri yer döşemeleri
5705 001000	Yünden veya ince hayvan kıllarından (hazır eşya halinde olsun olmasın) halılar ve dokuma yer kaplamaları**
5808	Parça halinde kordonlar, işleme yapılmamış şeritçi eşyası vb.

6702 90 000	Yapma çiçekler, yapraklı dallar vb.
68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya
6913	Seramikten heykelcikler ve diğer süs eşyası
6914	Seramikten diğer eşya
7018 10	Cam boncuklar, taklit inciler, kıymetli veya yarı kıymetli taş taklitleri vb.
7117	Taklit mücevherci eşyası
9401 50 000	Rotten kamışı, sepetçi söğüdü, bambu vb. maddelerden oturmaya mahsus mobilyalar
9403 80 000	Diğer maddelerden mobilyalar (Rotten kamışı, sepetçi söğüdü ve bambu vb.)
9403 90 900	Bunların aksam ve parçaları
9601	İşlenmiş fildişi, kemik, bağa, boynuz, mercan vb.
9602 00 000	İşlenmiş, yontulmaya elverişli bitkisel veya mineral maddeler ve bu maddelerden eşya, sertleştirilmemiş jelatin vb.
9603	Süpürgeler ve fırçalar, elle kullanılmaya mahsus mekanik süpürgeler (Motorlular hariç), paspaslar ve tüyden toz süpürgeleri vb.(35.03 pozisyonundaki jelatin hariç)
9604 00 000	El kalburları, elekleri
9606	Düğmeler, çıtçıtlar, düğme formları ve bunların diğer aksamı
9609	Kurşun kalemler (9608 pozisyonundakiler hariç), kurşun boya kalemleri, pasteller vb.
9614	Pipolar, puro ve sigara ağızlıkları ve bunların aksam ve parçaları
9615 11 000	Sertleştirilmemiş kauçuktan veya plastik maddelerden saç tarakları, süs tarakları vb.
9617 00	İzole edici kaplar ve diğer vakumlu kaplar
97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Dış Ticarete Standardizasyon Uygulamaları

Rusya'ya yapılan ihracatta bazı ürünler için istenilen GOST-R Uygunluk Belgesi 15 Mart 2015 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ve Avrasya Birliği Sertifikası olarak adlandırılan EAC Gümrük Birliği Sertifikası yürürlüğe girmiştir.

EAC Sertifikası vermek üzere Rusya Federasyonu'nda 1518 laboratuvar ve 744 belgelendirme kuruluşu, Beyaz Rusya'da 232 laboratuvar ve 49 belgelendirme kuruluşu, Kazakistan'da 207 laboratuvar ve 73 belgelendirme kuruluşu yetkilendirilmiş olup, yetkilendirilen kuruluşların listesine Rusça olarak aşağıdaki linkten ulaşılabilir: (<http://eurasiancommission.org/ru/docs/Lists/List/techreg.aspx>)

Ayrıca Rusya ve GB otoritelerince veterinerlik, bitki sağlığı, sağlık ve sınai güvenlik kurallarına uygunluk belgeleri de talep edilmektedir.

Rusya Federasyonu'nda 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren gıda sanayi ürünlerinde yeni teknik düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Buna göre tarım ve gıda sanayi firmalarının ISO 22000 belgesine sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir.

Etikette Rusça bilgiler bulunması zorunluluğu

Başlangıçta gıda malları için geçerli olan bu uygulama 1 Temmuz 1998 tarihinde gıda dışı malları da içerecek şekilde genişletilmiştir. Etiketle malın adı, orijini, net ağırlığı, malın terkibi, üretim yılı, raf ömrü, besleyici değeri, kullanım koşulları gibi bilgilerin Rusça olarak yer alması gerekmektedir. Söz konusu etikete sahip olmayan malların satışı ise mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu şartlar her bir mal için GOSSTANDART'tan temin edilebilmektedir.

Karantina Belgesi

Rusya Federasyonu'nda uygulanan standart prosedürünün yanı sıra dış ticaret işlemleri için geçerli olan diğer bir belge düzeni, bitki hayvan kontrol ve karantina belgeleri uygulamasıdır.

Gıda maddelerinin üretiminde ve dış ticaretinde uygulanan bitki ve hayvan karantina belgeleri, Rusya Federasyonu Tarım Bakanlığı ve Bakanlığa bağlı yerel otoriteler tarafından düzenlenmektedir.

Karantina belgeleri için de Rusya ile diğer ülkeler arasında ikili anlaşmalar imzalanmakta, bu çerçevede Rusya, arasında ikili anlaşmalar bulunan ülkelere düzenlenen karantina belgelerini geçerli addetmektedir. Rusya ayrıca, uluslararası normlara uygun olarak düzenlenen karantina belgelerini de kabul etmekte, dış ticaret işlemlerinde ihracatçı firma ile ithalatçı Rus firması arasında imzalanan satış sözleşmelerinin Tarım Bakanlığı'na onaylatılması zorunlu bulunmaktadır.

POTANSİYEL SEKTÖRLER

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2017 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2017 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2017 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2016-2017 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2016-2017 (%)	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları 2017 (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ükelere Uyguladığı Ortalama Gümrük Oranları (%) (Tahmini)
Kanatlı Eti	0207	Kanatlı Eti	360	0	527	1.5	0	14	Belarus (53.5) Brezilya (37.7) Arjantin (6) Kazakistan (2.3) Paraguay (0.5) Faroe Islands (76.3)	MFN: 60, Belarus, Kazakistan: 0
Su Ürünleri	0302	Balık (Taze/soğutulmuş)	242	37	439	1.2	10	32	Türkiye (16.5) Ermenistan (5.7) Sri Lanka (0.5) Fas (0.4) Şili (41.5)	MFN: 4,4, Faroe Adaları: 5,8, Belarus, Ermenistan: 0
Su Ürünleri	0303	Balıklar (Dondurulmuş)	729	8	71	3	46	15	Faroe Islands (24.3)	MFN: 4,4, İzlanda:5,9, Faroe Adaları, Grönland:5,8

									Çin 11.5	
									Grönland (5.6)	
									Arjantin (3)	
									Vietnam: 30	
									Vietnam (28.8)	
Su Ürünleri	0304	Balık filetoları ve diğer balık etleri	168	0	203	0.7	71	5	Çin (21.5)	MFN Türkiye: 3,8, İzlanda:5
									Şili (14.4)	
									Hindistan (10.6)	
									Faroe Islands (9)	
									Ekvador (35.1)	
Kesme Çiçek	0603	Kesme çiçek	351	0	29	4.3	19	-2	İtalya (18.2)	Ekvator, Kenya, Kolombiya, Türkiye (GSP):3,8 , İtalya, İspanya: 5,1
									Kenya (16.2)	
									Kolombiya (8.3)	
									İspanya (6.9)	
									Azerbaycan (27.8)	MFN:Türkiye, Çin, Fas:9,4 (GSP), Azerbaycan, Belarus, Ermenistan: 0
Yaş Meyve Sebze	0702	Domates (taze)	559	2	290	6.3	200	14	Çin (24.3)	
									Fas (23.7)	

Yaş Meyve Sebze	0805	Narenciye	1.189	332	853	7.8	23	2	Belarus (10)	MFN:3.8 (GSP)
									İran (2.2)	
									Türkiye (34.8)	
									Fas (17)	
Zeytinyağı	1509	Zeytinyağı	76	0	200	0.9	0	12	Güney Afrika (11.9)	MFN:5
									Mısır (11.5)	
									Çin (9.4)	
									İspanya (50.1)	
Şekerli ve çikolatalı mamuller	1704	Kakao içermeyen şekerli mamuller	183	8	457	1.7	63	31	İtalya (38.7)	MFN: 13, Kazakistan:0
									Yunanistan (7.5)	
									Portekiz (2.2)	
									Tunus (0.5)	
									Almanya (16.1)	
									Kazakistan (12.4)	
									Çin (8.6)	
									Macaristan (6.4)	
									İtalya (5.5)	

Şekerli ve çikolatalı mamuller	1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahz.	461	2	459	1.7	445	34	Almanya (26.3) Polonya (14.1) İtalya (12.2) Belarus (10.6) Belçika (7.4) İtalya (43.4)	MFN: 6,6, Belarus:0
Makarna	1902	Makarna	71	0	491	0.8	-47	30	Çin (16.5) Kazakistan (10.1) Ukrayna (6.4) Kore (6.3) Brezilya: 22	MFN:14.4, Kazakistan: 0
Meyve Suyu	2009	Meyve Suyu	303	2	216	1.9	68	6	Çin: 20 Polonya: 11 Hollanda: 9 İsrail: 6 İngiltere (20.7)	Brezilya, Çin, Türkiye: 6,8, Polonya, Hollanda, İsrail: 8,5
Maya	2102	Maya	25	5	209	1	-13	28	ABD (13) Belçika (10.5)	MFN:13,5

Endüstriyel Bitkiler	2401	Tütün	721	18	350	6.4	-34	-22	Çin (10.1)	MFN:3.5 (Türkiye GSP kapsamında), Malawi:0, ABD:4.7
									Mısır (10)	
									Brezilya (24.3)	
									Hindistan (11.3)	
Sert Kabuklu Meyveler	080222	Fındık (kabuksuz)	50	10	1,069	2.9	-5	-4	Malawi (8.9)	MFN:Türkiye:0 (Türkiye GSP kapsamında), Azerbaycan, Gürcistan:0
									ABD (8.7)	
									Zimbabve (6.3)	
									Azerbaycan (60.9)	
Sert Kabuklu Meyveler	080252	Antep fıstığı	1	0	42	0.1	0	-4	Türkiye (22.9)	İran, Türkiye: 3,8, Tacikistan, Ukrayna: 0, Almanya: 5
									Gürcistan (16.2)	
									İran (79.9)	
									Türkiye (17.1)	
Yaş Meyve Sebze	080610	Üzüm	398	120	195	4.2	120	116	Ürdün (3.2)	MFN:Türkiye:3.8, Moldova, Özbekistan: 0
									Türkiye (41.4)	
									Moldova (12.5)	
									Hindistan (9.5)	
									Özbekistan (7.1)	
									Mısır (7)	

Kuru Meyveler	080620	Kuru üzüm	37	3	408	2.5	-32	-24	İran (56.5) Türkiye (13.3) Şili (11.6) Özbekistan (6.1) Hindistan (6.1) Türkiye (86.1)	MFN:Türkiye:3.8, Afganistan: 0
Kuru Meyveler	081310	Kuru kayısı	16	12	267	4.3	19	33	Kırgızistan (5.1) Özbekistan (4.3) Tacikistan (4) Kazakistan (0.2) Polonya (15.4)	MFN:Türkiye:3.8, Tacikistan, Özbekistan, Kazakistan:0
Bisküvi	190531	Tatlı Bisküviler	56	1	333	0.7	4.684	34	İtalya (13.8) Belarus (8.3) Vietnam (6.2) Çin (5.9) Polonya (43.9)	MFN:8,7, Belarus:0
Bisküvi	190532	Waffle ve Gofretler	29	1	274	0.8	1.204	15	Almanya (23.2) Belarus (8.7)	MFN:4,3, Belarus, Sırbistan: :0

Zeytinyağı	200570	Zeytin	94	0	95	4.9	0	18	Kazakistan (5.3)	Türkiye:7.5 (GSP), AB:10, Belarus:0
									Avusturya (2.3)	
									İspanya (87.6)	
									Belarus (5)	
									Yunanistan (3.5)	
									İtalya (2.7)	
									Ermenistan (0.3)	

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

NOT: Türkiye MFN statüsündedir.

COVID – 19 GELİŞMELERİ

Covid-19 Salgını Nedeniyle Alınan Önlemler

Rusya koronavirüs nedeniyle tüm havaalanlarını dış uçuşlara kapatma kararı almış olup Rusya hükümeti bu kararı sivil havacılık teşkilatı Rosaviatsiya'ya bildirerek uygulamaya koymasını istemiştir. Buna göre 27 Mart cuma gününden başlayarak tüm tarifeli ve charter uçuşlar durdurulacak ve yurt dışında kalan ve ülkeye dönmek isteyen vatandaşlar için ayrıca özel uçak seferleri organize edilecektir. Karar Rusya'ya uçuş yapan THY dahil tüm yabancı havayolu şirketlerine bildirilmiştir. Ayrıca, yurt dışından bundan sonra özel seferlerle getirilecek olan tüm vatandaşlar havaalanında Moskova'da testten geçirilecek ve 2 hafta süreyle karantina altında tutulacaktır. Daha önce 23 Mart'ta Rusya Moskova hariç tüm havaalanlarından uçuşları durdurulmuş ve 1 Mayıs'a kadar yabancıların ülkeye girişine yasak konmuştu. (26.03.2020)

18 Mart-1 Mayıs 2020 tarihleri arasında geçerli olmak üzere yabancı ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin RF'ye girişi geçici olarak kısıtlanmıştır. Söz konusu kararda; uluslararası nakliyecilik yapan TIR şoförleri, RF'de daimî ikamet iznine sahip kişiler ve havalimanlarındaki sınır kapılarından transit yolcu olarak seyahatine devam edecek yolcular” kısıtlamadan muaf tutulmuşlardır. (17.03. 2020)

COVID-19 salgını nedeniyle, 27 Mart 2020 tarih ve 763 sayılı karar ile Rusya Federasyonu, 30 Mart tarihi saat 00'dan itibaren, Rus-Belarus sınırının kara kısmı da dahil tüm sınır kapılarının (kara, yaya, demiryolu, nehir ve karma sınır kapıları) geçici olarak kapatılması kararını almıştır. Anılan Kararda, uluslararası yük taşımacılığı faaliyetinde bulunan yabancı şoförlerin durumu net ifade edilmemiştir. (29.03.2020)

Anılan Kararın uygulanmasına yönelik olarak RF Federal Gümrük Servisinden yapılan 29.03.2020 tarihli açıklamaya göre, söz konusu Kararın uluslararası karayolu yük taşımacılığını durdurmayaacağı ifade edilmiştir.

Ayrıca, Rusya Federasyonu'nda koronavirüs enfeksiyonunun yayılmasıyla mücadele etmeyi amaçlayan tedbirlerin uygulanması bağlamında dış ekonomik faaliyetin istikrarını sağlayacak yasal normların pratik uygulaması hakkında ilgili tarafların bilgilendirilmesi amacıyla yardım hatları kurulmuştur. (30.03.2020)

Moskova Belediye Başkanı Sergey Sobyenin tarafından, 29 Mart 2020 tarihinde alınan karar doğrultusunda, Moskova'da Kovid-19 ile mücadele kapsamında şehirde genel karantina

uygulamasına geçilmiştir. Karantina uygulamasının 14 Nisan 2020'ye kadar geçerli olması beklenmektedir. Karantina kararı gereğince, Moskova'da mukim kişiler, sadece lokasyon olarak kendilerine en yakın market veya eczaneye gidebileceklerdir. Bununla birlikte, acil tedavi ihtiyacı olanlar halihazırda karantina kararının dışında tutulmuşlardır. Moskova'da başlayan genel karantina uygulamasına, ülkedeki diğer şehirlerin de hızla geçmeye başladığı görülmektedir. (01.04.2020)

Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı Sn. Vladimir Putin 25 Mart'ta aldığı kararla 5 Nisan'a kadar resmi tatil ilan etmişti. Bu defa Koronavirüste "en zor dönemin" henüz aşılmadığını söyleyerek tatili 30 Nisan'a kadar uzattığını açıklamıştır. Haberin devamında virüsün yayılmasını önlemek için her türlü adımın atılacağını söyleyen Sn. Putin, bölgelerdeki farklı duruma göre yerel yönetimlerin kendi tedbirlerini alacaklarını vurgulamıştır. (02.04.2020)

Aralarında ayçiçeği tohumu, pirinç (Kazakistan menşeliler hariç), soya fasulyesi, çavdar, karabuğday ve darının da yer aldığı muhtelif tarım ürünlerinde 30/06/2020 tarihine kadar geçici ihracat kısıtlaması getirilmesine yönelik olarak Avrasya Ekonomik Komisyonunca alınan Karar 02/04/2020 tarihinde yayımlanmıştır. Mezkur Karar, yayım tarihinden itibaren 10 takvim günü bitiminde yürürlüğe girecektir.(03.04.2020)

1 Nisan - 30 Haziran 2020 tarihleri arasında Rusya Federasyonu tarafından Avrasya Ekonomik Birliği üyeleri haricindeki ülkelere yönelik gerçekleştirilecek buğday ve meslin, çavdar, arpa ve mısır ürünleri (tohumluklar hariç) ihracatında toplam 7 milyon tonluk kota uygulaması getiren Karar yayımlanarak 1 Nisan 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir (06.04.2020)

Ekonomik Destekler

Avrasya Ekonomik Topluluğu Konseyinin 16.03.2020 tarihli ve 21 sayılı Kararına göre, 30.09.2020'ye kadar, AEB'de koronavirüs enfeksiyonunun yayılmasını önlemek için ithal edilen mallar üzerindeki vergilerin sıfırlanacağı belirtilmektedir. Mezkur ithalat vergilerinden muafiyet; maske ve eldiven için talk, aşı, kişisel koruyucu eşya, dezenfektanlar, teşhis kitleri, teşhis ve laboratuvar reaktifleri, solunum cihazları ve maskeleri, koruyucu cam maskeler, diğer tıbbi ekipman ve malzemeler gibi Karar eki listede yer alan eşya grubuna uygulanacaktır. İlgili Kararın, 3 Nisan 2020'de yürürlüğe gireceği belirtilmektedir. (30.03.2020)

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir PUTİN tarafından, 10/04/2020 tarihinde, yerel yönetimler bazında, Covid-19 salgınının ekonomik zararlarına karşı gerçekleştirilen

mücadeleye ilişkin yapılan talimatlandırma kapsamında, 15/04/2020 tarihine kadar, yerel makamlar tarafından, 'Sosyal Sistemi Oluşturan Şirketlerin' belirlenmesi çalışmalarına başlanılmış, St. Petersburg Valiliği resmi internet sitesinde, 15/04/2020 tarihinde yapılan açıklama kapsamında, toplamda 154 adet firmadan oluşan bir liste yayımlanmış, bahse konu firmaların, St. Petersburg'un sosyal sistemini oluşturan, en çok vergi ödeyen, bölgesel önem taşıyan ve St. Petersburg'daki istihdam durumu ve sosyal istikrarı etkileyerek şehir hayatına fayda sağlayan işletme ve şirketlerden oluştuğu, bu kapsamda, liste kapsamında yer alan firmaların, devlet teşvikleri, kredi imkanları ve kredilere devlet garantileri verilmesi gibi desteklerden öncelikli olarak yararlandırılacakları hususlarına yer verilmiştir. (15.04.2020)

Geleceğe Dönük Beklentiler

Rusya Federasyonu tarafından, koronavirüse karşı mücadelede alınan muhtelif tedbirler kapsamında aralarında maske ve muhtelif medikal ürünlerin yer aldığı çeşitli eşyanın ihracatına 1 Haziran 2020 tarihine kadar kısıtlama getirilmiştir.

Rusya Federasyonu'nun ithalatında, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ardından, ikinci sırada İsrail (139 bin ton, 135 Milyon ABD doları) ve üçüncü sırada Türkiye'nin (136 bin ton, 148 Milyon ABD doları) yer almaktadır.

Bu kapsamda, Çin Halk Cumhuriyeti'nden Rusya Federasyonu'na, söz konusu ürünlerin ithalatına ilişkin muhtemel bir kısıtlama veya yasaklama gelmesi durumunda, söz konusu ithalat hacminin Türkiye'ye kolaylıkla kaydırılabilecektir.

Salgın, bütün dünyada olduğu gibi Rusya Federasyonunu da olumsuz şekilde etkilemektedir. Sadece Moskova'da yeme-içme sektöründe 400 bin, kültürel organizasyonlarda 300 bin, fitness ve spor içerikli hizmet veren işletmelerde 200 bin, Otellerde 160 bin, sergi ve fuar hizmetlerinde 30 bin ve sağlık endüstrisinde 30 bin kişi olmak üzere toplam 1 milyondan fazla insanın çalıştığı öğrenilmiştir. Salgının devam etmesi halinde, başkentte en az 500 bin kişinin işsiz kalabileceği beklenmektedir. Rus vatandaşlarının en çok ziyaret ettiği ülkeler arasında ülkemizin de yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda bu yıl özelinde turizm gelirlerimizde ciddi bir düşüş yaşanacağı beklenmektedir. Ayrıca sosyal hayatın durma noktasına gelmesi ile ticari faaliyetlerinde ülke içerisinde yavaşlaması dolayısıyla iki ülkenin ticaretinin de geçen seneye kıyasla gerileyeceği değerlendirilmektedir. (02.04.2020)

KAYNAKÇA

1. ITC TRADEMAP: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
2. T.C. TİCARET BAKANLIĞI
3. TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.